

MARTONVÁSÁR VÁROS

BRUNSZVIK TERÉZ ÓVODA

Brunszvik Teréz Óvoda Pedagógia programja

Intézmény OM – azonosítója: 030016	Készítette: Stefkovits Ferencné igazgató
Legitimációs eljárás – Az érvényességet igazoló aláírások:	
Ó/H/45/2025. (VIII.29.) határozatszámom elfogadta: ..... <i>nevelőtestület nevében aláírás</i>	Véleménynyilvánítók: ..... <i>óvodai szülői szervezet névaláírás (Seres Blanka Szülői Munkaközösség elnöke)</i>
Ó/H/147/2025. (IX.16.) Humán Bizottság határozatszámom jóváhagyta: ..... <i>Humán bizottság nevében Mundi András</i> PH.	
Hatályos: 2025. IX. 1-től	
A dokumentum jellege: Nyilvános Megtalálható: www.brunszvikterezovoda.hu	
Előző Pedagógiai Program iktatószáma: Ó/H/49/2023. (VI.19)	

Az óvoda adatai

Székhely Óvoda neve: **Brunszvik Teréz Óvoda**
Címe: **2462 Martonvásár, Deák Ferenc utca 3.**
Telefonszám: **06-22/460-290**
06-20/5653853
Email cím: **mvovoda@gmail.com**

Az óvoda fenntartója: **Martonvásár Város Önkormányzata**
Címe: **2462 Martonvásár, Budai út 13.**
Telefonszáma: **06-22/460-004**

Intézmény vezetője: **Stefkovits Ferencné**
Vezető helyettese: **Török Tünde (általános helyettes)**
Biber Dóra (szakmai helyettes)

A programot készítette, elfogadta az intézmény igazgatója a nevelő testület közreműködésével, jóváhagyta Martonvásár Város Önkormányzatának Humán bizottsága.

Tartalom

I. Bemutakozás

I.1.	Nevelési értékek óvodánkban	6
I.2.	Helyzetkép	7

II. Óvodakép, gyermekkép

II.1.	Küldetésnyilatkozat	
II.2.	Jövőkép	
II.3.	Óvodakép	9
II.4.	Alapelveink	9
II.5.	Gyermekképünk	10
II.6.	Pedagógusképünk	11

III. Óvodai nevelésünk célja, feladatai

III.1.	Nevelésünk célja	12
III.2.	Nevelésünk feladatai	13
III.3.	Nevelés alapvető keretei	13
III.3.1.	Egészséges életmód alakítása	13
III.3.1.1.	Gondozás és egészséges életmódra nevelés	14
III.3.1.2.	Egészséges környezet biztosítása	17
III.3.2.	Az érzelmi, <i>az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,</i>	18
III.3.3.	Az anyanyelvi-, az értelmi fejlesztés és <i>nevelés</i> megvalósítása	21

IV. Az óvodai élet megszervezésének elvei

IV.1.	A program céljaihoz rendelt eszközrendszer	25
IV.1.1.	Személyi feltételek	25
IV.1.2.	Tárgyi feltételek	26
IV.2.	Az óvodai élet megszervezése	26
IV.2.1.	A szervezett tanulás időkeretei korcsoportonként	27
IV.2.2.	Javaslattevő a napirendhez	27
IV.2.3.	A gyermekek fejlődésének nyomon követése	28
IV.3.	Az óvoda kapcsolatai	31

"Az embereknél éppen úgy, mint a növényeknél, igen sok függ attól, milyen talajban és milyen hatások alatt fejlődnek s táplálkoznak felcsírázó természetük legzsengőbb rostjai."

Brunszvik Teréz

Bevezető

Pedagógiai Programunkat a 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről, 20/2012.(VIII.31.) EMMI Rendelet, a 363/2012. (XII. 17.) Kormány rendelet – az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjáról, 77/2025. (IV.15.) Kormány rendelet – alapján felülvizsgáltuk és módosítottuk. Programunkban megőrizzük az eddigi gyakorlatunk eredményeit és legjobb tapasztalatait. Pedagógiai Programunk biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek és módszertani szabadságának érvényesülését. Tiszteletben tartja a gyermekek érdekeinek védelmét. A gyermekek harmonikus fejlődése érdekében óvodai nevelésünk a sokszínűsége és a szakmai megújulásra törekszik.

Az óvodai nevelés országos alapprogramja a hazai óvodai neveléstörténet hagyományaira, értékeire, nemzeti sajátosságaira, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeire, a nevelésügy nemzetközileg elismert gyakorlatára építve, Magyarország Alaptörvényének értékeit és a Magyarország által aláírt nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeket figyelembe véve meghatározza a magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka alapelveit. Az óvodai nevelés pedagógiai alapelveinek meghatározásánál abból indultunk ki, hogy

- a gyermeket – mint fejlődő személyiséget – gondoskodás és különleges védelem illeti meg,
- a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, és ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be,
- az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásának elősegítésére kell irányulnia, az emberi jogok és gyermekek megillető jogok tiszteletben tartásával, oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben, és
- az óvodás gyermek tapasztalatait, érzelmeit, vágyait tevékenységein keresztül fejezi ki, ezért a gyermeki tevékenységnek a teljes nevelési időben érvényesülnie kell.

Az Alapprogram szerint az óvodai nevelésünkben megjelenhetnek a különböző – köztük innovatív – pedagógiai törekvések, amelynek meg kell felelnie az Alapprogramban foglaltaknak. Az Alapprogram és az azzal összhangban lévő óvodai pedagógiai programunk egymásra épülő, szakmailag összehangolt rendszere a biztosíték arra, hogy a szakmai önállóságunk, az óvodai nevelésünk sokszínűsége mellett érvényesüljenek azok az általános szakmai igények, amelyeket az óvodai neveléssel szemben a társadalom a gyermek harmonikus fejlődése érdekében megfogalmaz. Az óvodai pedagógiai program elkészítésekor az Alapprogram mellett figyelembe vettük a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvét is.

Óvodánk nevelőtestülete a lehetőségeket figyelembe véve a külső világ tevékeny megismerését és az egészséges életmódra nevelést választotta helyi programunk alapjául.

Programunkban a természeti és társadalmi értékek felismerését, óvását segítő szemlélet és magatartás kialakítását szeretnénk kialakítani és hangsúlyozni. Tesszük ezt azért, mert azt tapasztaljuk, hogy jelen világunkban egyre inkább csökken a kötődés a természettel, tudatossá kell válnunk, és ebbe az irányba kell gyermekeinket is nevelni, hogy felnőve felelősséget legyenek képesek vállalni a létünkhöz elengedhetetlen környezetünk, világunk iránt. Óvodánk feltételei minden lehetőséget megadnak céljaink eléréséhez.

I. Bemutató

I.1. Nevelési értékek óvodánkban

Hisszük és valljuk, hogy óvodánk színvonalát, minőségét, hatékonyságát a nevelőtestület és a pedagógiai munkát közvetlenül segítő személyzet színvonala határozza meg. Elfogadásunkat közvetítjük a gyerekek felé, azt, hogy úgy fogadjak el, ahogyan vagy. Ezzel érzelmi biztonságot biztosítunk, emellett igyekszünk mindenben és mindenkiben megtalálni a legjobbat, és azt erősíteni. Fontosnak tartjuk a közös célokért való erőfeszítéseket, bízunk a személyes példamutatás erejében. Elengedhetetlen, hogy az óvoda valamennyi dolgozója szeresse munkáját, érezze annak megbecsülését, azonos elveket valljon és azonos célokért dolgozzon.

Óvodánkat gyermekközpontúság és befogadás jellemzi, ami a gyermekek szeretete mellett azt is jelenti, hogy ismerjük a gyermekek testi, lelki, szellemi szükségleteit, és figyelünk annak kielégítésére. Érvényesül a gyermekek mindenek előtti érdekeinek figyelembevétele. Sajátos nevelési igényű gyermekeket is nevelünk, segítve a különbözőségek elfogadását.

Feladatunk, hogy óvodásainknak érzelmi biztonságot nyújtsunk. Biztosítjuk a szabad játék, a párhuzamos tevékenységek feltételeit. Megfelelő környezetet teremtünk, minden nap tapasztalatokat nyújtunk, a mozgás, vers, mese, ének, zene, tánc, ábrázolás terén. A családi nevelés elsődlegességének tiszteletben tartásával, szorosán együttműködünk a családdal.

Óvodánk nevelés központú, a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, figyelembe véve a gyermekek életkori és egyéni sajátosságait. A differenciált bánásmóddal az egyéni és sajátosságainak figyelembe vételével a gyerekek önmagukhoz viszonyított fejlődését segítjük. A személyiség fejlődésének és fejlesztésének alapvető eszközének, módszerének a játékoságot tartjuk. A készség- és képességfejlesztést különböző tevékenységekbe integráltan, az egyéni és a közösen megélt élmények és tapasztalatok fejlesztő hatásának tudatos kiaknázásával biztosítjuk.

Óvodánkban sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése is folyik a többségi gyermekkel. Az, hogy a pedagógus milyen módon viszonyul a sajátos nevelési igényű gyermekhez, gyermeket nevelő családokhoz, meghatározó a nevelési folyamat eredményességében.

Együttnevelés során érvényesítjük a rehabilitációs, rehabilitációs szemléletet, sérülés specifikus módszereket, eljárásokat. Ehhez nyújt segítséget – a fenntartó által biztosított – gyógypedagógus.

Csoportjainkban (erre törekszünk) kettő óvodapedagógus és egy dajka dolgozik heti váltásban, nevelő munkánkat az intézményben három pedagógiai asszisztens is segíti. Az adminisztráció ellátásában az óvodatitkár, a konyhai teendők ellátásában kettő konyhai dolgozó (beszállító alkalmazásában állnak) vesz részt.

Óvodánk nevelőtestületének, alkalmazotti körének célja, hogy szeretetteljes óvodai légkörben, megbecsülésben, szeretetben töltsék el a gyermekek óvodás éveiket.

Életkoruknak megfelelő tevékenységközpontú módszerek alkalmazásával, játékos tevékenységek szervezésével, természetből, terepi tapasztalatokból szerzett tevékenységek során ismeretbővítést kapjanak.

Nevelőtestületünk tagjai továbbképzéseken frissítik és bővítik tudásukat, hozzák az új ismereteket, beépítik munkájukba és tudásukat megosztják a nevelőtestülettel. Óvodánk 2010-

ben, 2013-ban és 2016-ban is elnyerte a „Zöld Óvoda” címet, 2019-ben az „Örökös Zöld Óvoda” címet. Ezért is tartalmazza programunk a zöld óvoda kritériumrendszerének feladatait és eszközrendszerét.

A gyermekek elsődleges tevékenységének a játékot tekintjük. Igyekszünk olyan változatos játékkal átszőtt tevékenységeket szervezni, ahol a gyermekek egyéni képességei kibontakozhatnak, és eljuthatnak egyéni képességeik optimális határához. Az óvónők csoportjaik nevelési feladatainak megvalósításához élnek a módszerválasztás szabadságával. Játékos tevékenységek lehetőségének felajánlásával, megteremtjük a gyermekeknek a feltételeket az egyéni vagy közös tevékenységekre. 4-6 gyermek számára jól lehatárolható tereket biztosítunk játszóhelynek, melyet a gyerekek mobilizálhatnak. Támogatjuk a gyermekek játékelképzeléseit. Az óvodapedagógus ebben minta, elfogadó, segítő, támogató. Módszereink: játékos tevékenykedtetés, bemutatás, magyarázat, beszélgetés, személyes példaadás, szemléltetés, kísérletezés, vizsgálódás, bábozás, szociális tanulás, differenciálás, ellenőrzés, értékelés (pozitív értékek megerősítése, bátorítás, megerősítés).

Nevelőmunkánkban kiemelt helyet foglal el hagyományaink őrzése, az egészséges életmódra nevelés, a környezet megismerésére, szeretetere nevelés, a helyes nyelvhasználat megalapozása. A gyermekek nyitottságára építünk, hozzásegítjük a gyermekeket ahhoz, hogy megismerjék szűkebb és tágabb környezetüket, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális érték, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja.

Az óvodába kerülő gyermekek képességeinek fejlettségi szintje eltérő. Nevelőtestületünk ezt a különbözőséget elfogadja, és tiszteletben tartja.

A nevelőtestület számára sikerélményt, belső elégedettséget jelent, ha a szülők nevelőpartnerüknek tekintenek bennünket, bizalommal fordulnak hozzánk. A szülőket igyekszünk megnyerni munkánk segítésére, az óvodai élet gazdagítására, szükség esetén a nevelőmunka hatékonyabbá tételére.

I.2. Helyzetkép

Martonvásár város Fejér megyében, közel azonos távolságban helyezkedik el Budapeستől és Székesfehérvártól. A jó földrajzi fekvéssel és közlekedési lehetőségekkel együtt, vonzza a nagyvárosokból, Budapest, Százhalombatta, Érd irányából letelepedni vágyókat.

Óvodánk egy székhelyen működik, 10 otthonosan, gyermekek igényeinek megfelelően berendezett csoportszobába várjuk a gyerekeket. Csoportszobák mellett fejlesztő szobák, tornaszoba és aula biztosít helyet a tevékenységekhez, fejlesztésekhez.

Intézményünkhöz tágas, füves udvar tartozik, amely ideális helyszínt biztosít a játékokra. Udvari játékaink modernnek, zömében természetes anyagból készültek, megfelelnek az előírásoknak, sokféle tevékenységre adnak lehetőséget.

Az intézmény öt terasza biztosítja, hogy esőben is levegőzhessenek a gyerekek, emellett a forró nyári napokon árnyékot is biztosítanak számunkra.

A város közepén elhelyezkedő kastélypark területén ma az MTA Agrártudományi Kutató Központja működik. Óvodásainknak kedvelt kiránduló és gyűjtögető helye. Minden évszakban

lenyűgöző szépségével, elősegíti gyermekeink lakóhelyéhez fűződő pozitív érzelmeinek kialakulását.

Óvodásaink nagyon eltérő családi körülmények közül érkeznek. A családok szociokulturális háttere változó. Vannak igen jó anyagi körülmények között élők, de olyanok is, akiknek szerények, illetve szegényesek a lehetőségeik. Az egyenlő esély megteremtésére közösségünk és a szülők alapítványt hoztak létre, melynek célja, feladata, az óvoda gyermekeinek magasabb színvonalú nevelése érdekében szakmai programok, előadások szervezésére, valamint a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatására. Ehhez eszközök, feltételek biztosítása.

Névadónkat, Brunszvik Terézt a hazai kisdedovás úttörőjét családi kötelek fűzték Martonvásárhoz. Jórészt az itt szerzett tapasztalatok segítették azokhoz a felismerésekhez, amelyek életének célt, tartalmat adtak, s amelyek az első magyar kisdedovók megalapítására készítették. A reformkorban országszerte alakultak az óvodák, de a Brunszvik család rezidenciájának otthont adó település kimaradt ebből a mozgalomból. Elképzelhető, hogy Teréz óvodaszervező tevékenységét Martonvásárra is megpróbálta kiterjeszteni, törekvése azonban meghiúsult. Így történt, hogy nem ő, hanem unokaöccse, Brunszvik Géza rakta le a martonvásári óvoda alapjait 1883-ban.

Névadónkra emlékezve, Brunszvik Teréz tűzzománc emléklakettet kap az, az óvónő, aki 25 évet dolgozott példa értékűen az óvodánkban.

Óvodánk kapcsolatot tart társintézményeivel. Részt veszünk városunk életében, megjelenünk különböző rendezvényein, és munkánkkal segítjük is ezek lebonyolítását.

A városi lapban rendszeresen írunk az óvodánkban folyó munkánkról. Apró ötletekkel, tanácsokkal segítjük a szülők mindennapi életét.

II. Küldetésnyilatkozat, jövőkép, óvodakép, gyermekkép

II.1. Küldetésnyilatkozat

Brunszvik Teréz nevét viselő óvodaként, elköteleztük magunkat a magyar óvodapedagógia értékeinek megőrzésében.

Az intézményünkben dolgozó pedagógusok a Pedagógiai Programunk szellemében segítséget nyújtanak a gyerekeknek az egyenlő hozzáféréshez, a hátrányok leküzdéséhez, a tehetség gondozásához, a sajátos nevelési és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyerekek integrálásához.

Olyan közösség vagyunk, ahol a szakmaiságot az óvodapedagógusok képviselik, de a célok megvalósulását, a nevelő-oktató munkát segítők együttműködésével valósítjuk meg.

Hiszünk a gyermekek nevelhetőségében, abban, hogy ennek első lépcsőfoka a gyermekek és szüleik bizalmának elnyerése, megtartása, tudva, hogy sikeres személyiség fejlesztésre szakmailag felkészült, tudatos pedagógusok képesek, a család támogatásával.

Hisszük, hogy a nevelésben alapvető, hogy az óvodapedagógusok, képesek legyenek a gyermekhez úgy nyúlni, hogy mindennapi érzelmi hangulatukat figyelembe veszik. Pedagógusok, segítők lelkesedése, vidámsága ragadós, az empatikus légkör hatással van a gyerekekre és minden partnerünkre.

Kötelességünknek tartjuk a helyi adottságok figyelembevételével a játék, mozgás elsődlegességének figyelembevételét és a rendelkezésünkre álló eszközök legoptimálisabb kihasználását.

Elkötelezettek vagyunk a fenntartható fejlődés iránt, elsődleges célunk, hogy a gyerekek fogékonyra váljanak a környezeti változásokra, képesek legyenek rácsodálkozni közvetlen környezetükben lévő természeti szépségekre. Olyan gyermekeket nevelünk, akik természeti, társadalmi környezetüket tisztelik, koruknak megfelelően megértik. Remélhetőleg felnőttként jobbítják világunkat.

Hisszük és valljuk, hogy a gyerekek saját tevékenységükön keresztül jutnak valós, használható maradandó tudáshoz.

II.2. Jövőkép

Az óvoda kapuját átlépve mindenki érezheti az óvoda mesevilágát, világunk tiszteletét, mind látványban, mind szellemiségben.

Volt óvodásaink gyermekeiket óvodába hozva megtapasztalják a megőrzött értékeket.

Kellő elhivatottsággal, szakmai tudással, olyan gyermekközpontú óvodai életet biztosítunk óvodásainknak, ahol nyugodt, családi légkörben örömmel élhetik meg óvodás éveiket, képességeikhez mértén fejlődésük optimumát érik el. Valamennyiüket egyedinek és megismételhetetlennek tekintjük, fejlődésük segítésének alapját, önmagukhoz mért értékelés, differenciálás adja.

Jól felkészült, felelősségre-, fejlődésre képes, szükséges létszámú óvodapedagógusaink képesek lesznek gyorsan változó kihívásokra rugalmasan, megfelelően reagálni, miközben utat mutatunk a nevelő-oktató munkát segítő munkatársainknak, esetlegesen a családoknak.

Az óvodás gyermekek legfőbb tevékenységének a játéknak és mozgásnak a vezető szerepét megőrizzük, erősítjük. A gyerekek örömteli játékkal, szabad önkifejezéssel, élmények biztosításával, tapasztalatszerzési lehetőségekkel, kíváncsiságuk, érdeklődésük kielégítésével tevékenykedhetnek.

II.3. Óvodakép

Óvodánk a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelést egészítjük ki (esetenként pótoljuk), a gyermekek harmadik életévétől (esetenként a törvényi előírásoknak megfelelően 2.5 éves kortól) az iskolába lépésig.

Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere, személyi, tárgyi és pedagógiai környezete biztosítja gyermekeink fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Óvodánkban, miközben teljesíti alapvető funkcióit, a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei. Az óvodai nevelésünk célja az, hogy óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkcióinak megvalósításával elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkentését, a tehetség gondozását, az egészségnevelést, a környezettudatos magatartásra nevelést az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.

Óvodánkban a gyermekek, a szülők és a munkatársak egyaránt felszabadultan, biztonságban érzik magukat. Munkánkat nevelőtestületi közösségben végezzük. Óvodai nevelésünkben érvényesül az egyének példája, tudásunkkal a gyermekek rendelkezésére állunk. Az egyén tiszteletben tartása mellett a társas viselkedés megtapasztaltatásával, gyakorlásával, a gyermekek szocializációját kívánjuk segíteni.

A környezettudatos magatartást és a környezetért felelős életvitel kialakítását az óvoda pedagógiai tevékenységrendszerével és tárgyi környezetével segítjük. Az óvodapedagógus feladata a példamutatás mellett az, hogy segítse elő a környezet tevékeny megismerését, adjon alkalmat, időt, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat és ismeret megszerzésére. Neveljen a környezet megóvására, a környezettel való tudatos együttélésre. A környezet ismeretén és tiszteletén kívül a gyermekek bátran alakítsák környezetüket károkozás nélkül.

Tiszteletben tartjuk a gyermekek kulturális identitását. A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését. Biztosítjuk az óvodai közösségbe való beilleszkedést, aktív részvételhez szükséges ismeretek, készségek megszerzését, segítjük a kölcsönös tiszteletet, megértést. Ehhez nyugodt, biztonságos környezetet teremtünk, jó kapcsolatot alakítunk ki a családokkal.

II.4. Alapelvek

A gyermekek személyiségét, egyéni sajátosságait megismerjük, elfogadjuk, eltérő fejlődési ütemüket figyelembe vesszük. Egyéniségüket tiszteletben tartva törekszünk arra, hogy képességeik kibontakoztatását segítsük, ezáltal nyitottak és felkészültek lesznek az új ismeretek befogadására. Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai intézkedéseket a gyermekek személyiségéhez igazítjuk.

A kisgyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges megfelelő műveltség tartalmakat közvetítő személyi és tárgyi környezetet megteremtjük. Nyugodt, derűs, családi, szeretetteljes óvodai légkört teremtünk, ahol a gyermekeket megbecsülés, bizalom övezi, biztonságban érzik magukat. Ebben a légkörben egészítjük ki a családi nevelést.

A legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége a kisgyermekkorban a szabad játék, így ezt tartjuk a leghatékonyabb nevelési eszköznek. Óvodánkban a játék során a szabadjáték túlsúlya érvényesül.

Az óvónő személyisége minta, modell, óvodásai számára, a gyermeki tevékenységek szervezője a közösségi élet irányítója, aki maga is a közösség tagja, ahol a különbözőségek elfogadása természetes. Alapvető követelmény a kisgyermek emberi méltóságának, jogainak biztosítása az óvodai nevelés teljes eszközrendszerével. A gyermeket különleges védelem illeti meg, érdekei mindenképp felett állnak. A gyermeknek joga van szükségletei kielégítéséhez. Minden gyermeket önmagához képest mérünk és értékelünk. Mérésünk a játék megfigyelésen, beszélgetésen, rajz elemzésen, elégedettség, és szociometriai mérésen alapul.

A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelveit szem előtt tartva, biztosítjuk a szocializációt, a fogyatékoság mértékéhez igazodó speciális fejlesztést (óvoda gyógypedagógusával, szükség szerint utazó pedagógussal).

Az SNI gyermekek iránti elvárást a fogyatékoság jellege, súlyosságának mértéke határozza meg. Mindig annyi segítséget adunk amennyire feltétlen szüksége van a gyermeknek. Az óvodai nevelésünk a fogyatékos gyermeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik, náluk is ki kell alakulni az alkalmazkodó készségnek, az akaraterőnek, az önállóságra törekvésnek, az együttműködésnek. A rövid távú célokat mindig komplex vizsgálati diagnózissal, szakember javaslataira építjük. Munkánkban a szakemberek közös, azonos elven történő együttműködésére építünk.

A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, a nemzeti identitás erősítését, a nemzetiségi hagyományok átörökítését, a nemzetiségi gyermekek nyelvi nevelését és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét. A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását

II.5. Gyermekképünk

A gyermek egyedi, mással nem helyettesíthető individuum szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre. Fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei a spontán és a tervszerűen alkalmazott környezeti hatások – beleértve a spontán és tudatos nevelő hatásokat is – együttesen határozzák meg. Biztosítjuk az óvodánkba járó gyermekeknek, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljenek, és hátrányaik csökkenjenek. E tényezők hatásainak következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, önmagához képest fejlődjön, és meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának. Ennek tudatában szeretnénk a családokkal együttműködve, a családi nevelést kiegészítve, olyan gyermekeket nevelni, akik közül legtöbben az óvodáskor végére iskola készültek, akik jól érzik magukat társaik és nevelőik között az óvodánkban. Aktívak, érdeklődők, szívesen tevékenykednek. Akik szeretik és ismerik környezetüket, szívesen mozognak a szabadban, kiegyensúlyozottak, nyitottak, érdeklődők, érzelmileg gazdagok, együttműködők, kreatívak. Önmagukat pozitívan tudják értékelni, másokkal elfogadóak.

Testileg és lelkileg egészségesen fejlődnek. Rendelkeznek az életkoruknak megfelelő testi és lelki képességekkel és készségekkel.

Választékosan beszélnek anyanyelvüket, gondolataikat világosan kifejezik.

Érzelmileg gazdag, nyitott, érdeklődő, másokat elfogadó, együttműködő, önmagát értékelni tudó, természetben és társadalmi környezetben tájékozódó gyermekeké szeretnénk az óvodásainkat nevelni.

**„Lehet a gyermeket könyvből nevelni, de minden gyermekhez más könyv kell”
(T. Gordon)**

Az óvodába lépő gyermekek általános jellemzői:

- mozgása általában fürge, ügynevezett örökmozgó. Fut, mászik, ugrik, nagymozgásokat végez,
- megfelelő környezet hatására, képes segítséggel alapvető, önmagával kapcsolatos feladatok ellátására, pl.: öltözködés, tisztálkodás, étkezés,
- érzékelése, észlelése gyakran véletlenszerű, tárgyak, események megismerésénél azokat a vonásokat emeli ki, ami érzelmileg megragadja,
- figyelme önkéntelen, tárgyhoz tapad, változik, terjedelme szűk, könnyen elterelhető,
- Emlékezete önkéntelen, a bevésésnél nagy szerepe van az utánzásnak, rímnek, ritmusnak, a gyakori ismétlésnek,
- képzeletét az érzelmek irányítják,
- gondolkodása szemléletes-cselekvő, összeolvad a játékos tevékenységekkel,
- a beszéd kialakulása lehetővé teszi számára szükségleteinek kifejezését, mely alapfeltétele a szociális kapcsolatok alakulásának,
- kapcsolatalakítása kezdetleges, a felnőttekkel bensőségesebb, a társakkal csak felületes, ami rendszerint a tevékenységek egymás mellett végzésében nyilvánul meg.

II.6. Pedagógusképünk

A pedagógus legfőbb eszközének a saját személyiségét tekintjük.

Törekszünk a szakmai megújulásra, rendszeresen részt veszünk szakmai továbbképzéseken, munkaközösségeket működtetünk. Egymás munkájának jobb megismerése céljából az óvónők rendszeresen látogatják egymást.

Az óvónői párok kialakításában figyelembe vesszük a gyermekek érdekeit, az óvodapedagógusok véleményét, az intézmény érdekeit. Nevelőmunkánkban a segítőköt partnereknek tekintjük.

A gyerekeket úgy fogadjuk el, ahogyan vannak, pozitív értékeiket megerősítjük. Minden gyermekhez olyan módszert, bánásmódot igyekszünk igazítani, amely leginkább megfelel sajátos igényeinek. Nevelést tudatosan tervezünk, elemzünk és értékelünk annak érdekében, hogy a legmegfelelőbb hatást érjük el.

Számunkra legfontosabb pedagógus kompetenciáink: pozitív nevelői attitűdök birtoklása (mint elfogadás, befogadás, empátia, hitelesség...) a pedagógus legyen képes együttműködésre, megoldások keresésére, alkalmazza a differenciálás módszereit, képes legyen módszertanilag megújulni, a gyermek erősségeire, tehetségére építeni, tájékozott legyen az SNI gyermek nevelésének, fejlesztésének lehetőségeiben, jártas legyen a környezeti nevelésben, a fenntarthatóság értékrendjét hitelesen képviselje.

„Nem azzal nevelünk, amit mondunk, követelünk vagy teszünk, hanem azzal amilyenek vagyunk legtitkosabb vágyaink, a bennünk bujkáló és keveredő jó és rossz indulatok szerint. Ezt fogják fel, erre érzékenyek a gyerekek. Törődjünk hát magunkkal, így törődhetünk legjobban gyermekeinkkel is.” (Vekerdy Tamás)

III. Az óvodai nevelésünk célja, feladatai

III.1. Nevelésünk célja

Az óvodai nevelésünk célja, az óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkciók megvalósításával elősegítsük a gyermekek sokoldalú harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkentését, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével. A szeretetteljes, családi légkörben olyan tevékenységek szervezése, ahol a gyerekek egyéni képességei kibontakoznak. (Képesség = bizonyos velünk született adottságok meglétét feltételezik, s ezekre építve a tevékenységek gyakorlása, jártasságok és készségek elsajátítása során fejlődnek. A személyiség azon sajátosságai, amelyek az egyik embert a másiktól megkülönböztetik, és amelyek bizonyos cselekvések elvégzésére, teljesítmény elérésére alkalmassá tesznek.)

Célunk a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében a gyermekre jellemző sajátosság figyelembe vételével az optimális fejlesztő hatások megkeresése, kiválasztása, ezek alkalmazásának segítségével, a személyiség túlterhelése nélküli lehetséges legjobb eredmény elérése a fejlődésben. Nevelő munkánkban hangsúlyt kap az integratív stílus, amely követelményeként alakul ki a derűs, nyugodt légkör, melyben természetessé válik a gyermekek számára a különbözőség, és egymással való kapcsolatukban a türelem, figyelmesség, a másság elfogadása, az egymás iránti tolerancia.

Az SNI gyermekek az átlagosnál is több törődést, odafigyelést, türelmet és szeretetet igényelnek.

Óvodánk tevékenységét meghatározó legfontosabb célkitűzéseinek az integratív nevelés szellemében:

- személyiség harmonikus kibontakoztatása,
- másságot elfogadó környezet megteremtése,
- az akadályozott fejlődésű gyermekek alkalmazkodóképességének, önállóságának, együttműködésének fejlesztése,
- a sérült funkciók differenciáltabb fejlesztése,
- a szükséges módszerek megválasztása, alkalmazása,
- életkori, egyéni haladási ütemhez igazodó, önmagához mért fejlődést értékelő, sikerélményt biztosító nevelés megvalósítása,
- a még kialakulatlan, sérült, illetve a lassabban fejlődő funkciókat a lehető legkorábban kezdjük fejleszteni, ezáltal javítjuk a gyermekek életminőségét, és segítjük minél teljesebb beilleszkedésüket a társadalomba.

Tevékenységünk természetesen kiegészül a sérült gyermekeket nevelő családokkal való szoros kapcsolattartással, valamint a szakintézményekkel, fejlesztést végző gyógypedagógusokkal való állandó munkakapcsolattal.

III.2. Nevelésünk feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi nevelés, és az értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi-, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása,
- SNI gyermekek befogadása.

A gyermekek elismerésével, dicséretével növeljük jó érzésüket, teljesítményüket. Így ők is jobban elismernek, elfogadnak másokat. A gyermekeket saját tevékenységükön keresztül új tapasztalatokhoz juttatjuk.

Az életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő tevékenységeket, elsősorban szabad játékot biztosítunk minden gyermeknek. A tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodnak az egyes műveltségtartalmak, amelyek alkalmasak emberi értékek közvetítésére. Tapasztalatszerzési folyamat során alakul ki bennük az „objektív világ” képzelete, s ezzel tudatára ébrednek az egyediségüknek, másoktól való különbözőségüknek, továbbá önmagukkal való azonosságuknak.

Az integrációval kapcsolatos feladataink:

- reális célok és feladatok kitűzése és a környezeti feltételek és saját lehetőségeink számbavétele,
- tanulási képességeket befolyásoló pszichikus funkciók fejlesztése,
- egyénre szabott fejlesztési programok készítése,
- a fogyatékosságból eredő speciális fejlesztőtevékenységek megszervezése szakember bevonásával,
- szűrés, felmérés, szakvélemények kérése, kontroll vizsgálatok,
- együttműködés, kapcsolattartás,
- szakmai dokumentáció vezetése,
- fejlesztő foglalkozások szervezése,
- inkluzív szemléletben példamutatás,
- új szereplők bevonása (szülők, fenntartó, önkéntesek, civil szervezetek képviselői...).

III.3. A nevelés alapvető keretei

III.3.1. Az egészséges életmód alakítása

III.3.1.1. Gondozás és egészséges életmódra nevelés

Célunk:

Az egészséges életvitel igényének kialakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése. Az egészséget folyamatként, és nem állapotként kezeljük. Feladatunk tudatosítani, hogy az új életminőségért tenni kell. Célunk, hogy a család mellett az óvoda is váljék még jobban az egészség nevelés kiemelkedő színterévé, a tartalmak közvetítése a mindennapok része legyen. Célunk a gyermekek nevelésén keresztül a családok életszemléletének formálása.

A gondozás az óvodai nevelés egyik alapvető tevékenysége. A kisgyermek olyan szükségleteit elégíti ki, amely elősegíti növekedését, fejlődését, hozzájárul egészségének megőrzéséhez, jó közérzetéhez, egészséges életmódjának kialakításához és megteremti a nevelési hatások kedvező érvényesüléseinek feltételeit. A testi szükségletek várakozás nélküli kielégítését elsődlegesnek tartjuk.

Mindezzel a gyermek testi nevelésén kívül hozzájárulnak az egész személyiség alakulásához. Az egészséges személyiségfejlődés egyik legfontosabb feltétele az óvónő és gyermek, gyermek-dajka, gyermek-pedagógiai asszisztens közötti jó kapcsolat. A gyermekekkel foglalkozó valamennyi dolgozó ismerje a gyermekek igényeit, egyéni jelzéseit, otthonról hozott szokásait. A kisgyerekek jó közérzetéhez a felnőtt testközelségére is szükség van. A testi szükségletek kielégítésében az óvónő bizonyos mértékig az anyát helyettesíti. Ha a gondozási műveletek közben az óvónő és gyermek beszélgetnek, sokban segít, hogy közelebb kerüljenek egymáshoz. A gondozás folyamata emellett, segít abban, hogy gyermek és óvónő közelebb kerüljön egymáshoz, sok lehetőséget ad a nevelésre, az ismeretek gyarapítására. Felhasználható új fogalmak kialakítására, a beszédkészség és kézügyesség fejlesztésére.

A testápolás a gyermekek egészségének védelmét, szükség szerinti tisztálkodásukat és tisztaságigényük kialakulását szolgálja. Minél fiatalabbak a gyerekek, annál nagyobb szükségük van a testápolásban a felnőttek segítségére. Az önálló testápolás, öltözködés, étkezés, önkiszolgálás kezdetben komoly feladatot jelent számukra.

Az óvodába lépéskor a gyerekek az önkiszolgálásban különböző fejlettségi fokon vannak, mert eltérő ütemben fejlődnek. Az első időben a természetes segítségadás mellett a gyermekek aktív közreműködésére kell törekedni, ez először csak annyit jelent, hogy előveszik a cipőjüket, megmutatják a ruhájukat. Az önállósodás egy hosszú folyamat, melynek során a felnőttek türelmet, segítséget, bizalmat kell a gyerekek felé közvetíteni, azt, hogy bízunk abban, hogy képesek egyszerűbb dolgokat elvégezni. Az együttműködésnek dicsérettel, megerősítéssel kell párosulni. Az óvónő a gyermek eredményes gondozása érdekében működjön együtt a családdal. A családból érkezett gyermek számára az új óvodai környezetben nemcsak a személyi és tárgyi feltételek, hanem az életritmus is szokatlan.

A viselkedés, az alkalmazkodás nehézségeit az óvoda minden dolgozója tartsa természetesnek. Az átmenetet jelentősen megkönnyítheti a befogadás, az óvónő türelmes magatartása, a gyermek otthonról hozott személyes tárgyainak elfogadása. A nyugodt, kiegyensúlyozott élettempó érdekében a gyerekek óvodában eltöltött idejét ésszerűen a szükségleteknek megfelelően kell beosztani.

A növekedés és fejlődés egyik legfontosabb feltétele a táplálkozás. Óvodásaink és köztük az ételallergiás gyerekek étkeztetését beszállító (kivételes esetben a szülő) által biztosítjuk. A szülők önkéntes alapon hozhatnak be zöldséget, gyümölcsöt a gyermekeknek (gyümölcs naptár), melyet negyedik étkezésként osztunk szét.

Figyelemmel kísérjük, hogy a gyerekek kellő mennyiségű folyadékot igyanak, az udvaron ivókútból, a csoportban elérhető poharakból, otthonról hozott kulacsokból. A kulturált étkezési szokás kialakításához biztosítottak a kellékek (textil asztalterítők, üveg étkezés, evőeszközök, szalvétatartók...), melyek használata elvárás, mással nem kiválthatóak. Újonnan induló mini, kis csoportosoknál önkiszolgálás során maguk viszik a gyerekek a tányérok, poharak, evőeszközöket. Később, képességeiknek megfelelően napos munkát vállalnak, mely során kiszolgálják társaikat. Óvodánkban a felnőttek a gyerekek között étkeznek, minden felnőtt külön asztalnál ül, példát mutat és segít az étkezés során.

A várakozási időt igyekszünk minimálisra csökkenteni. Biztatjuk a gyerekeket az ételek megkóstolására, új ízek megismerésére. Az óvodánkba kizárólag boltban vásárolt, visszakövethető édesség, süteményfélések hozható be, csipsz mellőzését kérjük a szülőktől. Az egészséges táplálkozás megkedveltetése érdekében csoportjaink főzőnapot szervezhetnek, ahol italokkal, salátákkal, köretekkel, új ízekkel ismerkedhetnek a gyerekek (szervezéstől függően a szülők, támogatók is részt vehetnek az ételek elkészítésében, kóstolásában, a szemléletformálásban). A csoportszoba mellett a hobbi konyha is megfelelő szintér céljaink eléréséhez. Célunk, hogy a gyerekek megismerjék annak az okát is, hogy miért egészséges egy adott étel, zöldség vagy gyümölcs stb. Lehetőség szerint ezen alkalmakkor szezonális alapanyagokat, környezetünkben, családnál természetett alapanyagokat használunk.

A testápolás a gyerekek egészségének védelmét és tisztaságigényük kialakítását szolgálja. Ügyelünk a gyerekek érzékszerveinek védelmére, a bőr- haj és körömápolásra, fogmosásra, a helyes orrfúvásra és zsebkeendő használatra. A gyerekek a beszoktatást követően, de legkésőbb januártól fogat mosnak.

Fokozatosan szoktatjuk önálló WC használatra a gyermekeket, és textil függönnyel biztosítjuk az intimitást.

Az öltözködés védekezés az időjárás változásai ellen, de egyúttal fejleszti a gyerekek ízlését, önállósodását is. Kérjük a szülőket, hogy gyermekeiket öltöztessék rétegesen, praktikusan a gyerek önállóságával összhangban. Kérésünk, hogy a váltócipő kényelmes, saroktámasztós legyen.

Az óvodai egészségnevelés sarkalatos pontja az életkori sajátosságokhoz köthető igen magas arányú mozgásigény kielégítésének biztosítása, fejlesztése. Fontos lépései: a testi ügyesség fejlesztése, a környezet mozgásos birtokba vétele, három dimenzióban való biztonságos mozgás képességének elsajátíttatása és fejlesztése, a mozgás és erőkifejtés, a testi jóérzés funkció örömeinek tudatosítása, a harmonikus és összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.

A gyermekek mozgásigényének kielégítésére - minden nap - mozgásos játékokat kezdeményeznek az óvodapedagógusok, figyelembe véve a csoportban lévő gyermekek fejlettségi szintjét. A gyakorlatokkal jól átmozgatja, fellazítja az izomcsoportokat.

A séták, kirándulások, túrák is hozzájárulnak a gyerekek mozgásigényének kielégítéséhez. A testmozgáson kívül a természet szépsége, nyugalma is jót tesz az idegeknek, a tiszta friss levegő pedig a tüdőnek. Az egész izomrendszert átmozgatja, kiváló élettani hatásai vannak, növeli az állóképességet, formálja az alakot, és már a gyermeket is kitartásra neveli. Előnye, hogy felgyorsítja, serkenti az anyagcsere folyamatokat, a növekvő oxigénfelvétel aktiválja a vérkeringést, fokozza a szív érrendszer teljesítményét. Ezen séták, kirándulások alkalmával megismerik szűkebb és tágabb környezetüket, amely a szülőföldhöz való kötődés, nemzeti identitás tudat, a keresztény kulturális értékek alapja. Ezeket a kirándulásokat minden alkalommal előkészítjük. Közösén megbeszéljük hová megyünk, milyen közlekedési eszközzel, mennyi időre, mit fogunk látni és csinálni a kirándulás alkalmával. Utazás előtt megbeszéljük a baleset megelőzést. Odafigyelünk a gyerekek öltözködésére, esetlegesen tanácsot adunk a bizonytalan szülőknél. A szülők nyilatkozat aláírásával járulnak hozzá, hogy gyermekük a kiránduláson részt vehet, és közlekedési eszközzel utazhat. Kisebb gyerekeknek közelebbi, idősebb gyerekeknek távolabbi kirándulásokat szervezünk. Kiemelt célpont a helyben található Kutató Központ parkja.

A természet tisztaságának megőrzése érdekében a szemetet a hátizsákba tesszük és hazahozzuk. Figyelünk a természet csendjére. Környezettudatos szemlélet kialakítására törekszünk.

A megfelelő mennyiségű és minőségű pihenés a gyermek szellemi és testi fejlődésének fontos eleme, ezért az óvoda feladata a pihenés feltételeinek megteremtése. Az alváshoz szükséges tiszta levegőt fektetés előtti szellőztetéssel biztosítjuk. A felesleges ruhaneműt, cipőt a gyerekek levetik. A nyugodt pihenés, alvás egyik feltétele a zavaró külső és belső ingerek megszüntetése. Az alvás előtti mesének, halk éneknek, dúdolásnak nyugtató hatása van, mindennap élünk vele. Nyugtató gépi zenét maximum 5-8 percig lehet alváskor lejátszani, ezt követően csendet kell biztosítani. Téli időszakban a fűtés miatti száraz levegőt párologtatóval (esetleg illóolajjal) ellensúlyozzuk. A gyerekek alvásigénye különböző. Ügyelünk, hogy a korábban felébredők ne zavarják a még alvókat. Lehetőségekhez képest igyekszünk figyelembe venni a gyermekek egyéni szükségleteit, szokásait.

A napközben megbetegedett gyereket elkülönítve lefektetjük, és minél előbb értesítjük szüleit. Fontos, hogy a betegség kezdeti jeleit észrevegyük.

Megértéssel vesszük tudomásul, hogy a csoportban előfordulhat bevizelő gyermek, nem próbálkozunk különböző leszoktató módszerekkel. Az esetek többségében nem szervi megbetegedés az ok, hanem pszichés ártalom. A tapintatos - lehetőleg intim környezetben történő - az elfogadó magatartás a szülőkkel való együttműködés, szakember bevonása segíthet az okok és tünetek megszüntetésében.

Az egészség megőrzéséhez fontos, hogy a gyerekek szervezete képes legyen alkalmazkodni az időjárás változásaihoz. A szabad levegőn való rendszeres tartózkodás növeli az ellenálló képességet.

Esős, szeles időben a fedett teraszon levegőzünk. Légfürdözést jelent a szabadban, tornaruhában végzett testnevelés, a játék és séta is. A vizes edzést vízpermettel, lábfürdővel oldjuk meg. A gyerekek akkor pancsolnak, ha a levegő hőmérséklete legalább 25 °C. Vizes edzésnél figyelembe vesszük a gyerekek egyéni edzettségét, érzékenységét, önkéntességét.

A szánkózás, dombról csúszkálás, labdázás, rollerezés, kerékpározás feltételei adottak. A szervezett edzési programok időtartama életkortól függő. A kondicionáló edző tevékenység célja a testmozgás megkedveltetése, a szabadban tartózkodás igényének felkeltése, a szervezet erőnlétének biztosítása.

Feladataink:

- a gyermekek gondozása, testi szükségletük kielégítése,
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése,
- a gyermek testi képességei fejlődésének elősegítése,
- a gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása, egészségük óvása, megőrzése, mozgásigényük kielégítése,
- az egészséges életmódra nevelés, a testápolás, a tisztálkodás, a kulturált étkezési szokások elsajátítása; a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés, az egészségmegőrzés szokásainak kialakítása,
- a gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, biztonságos és esztétikus környezet biztosítása, a környezettudatos magatartás megalapozása,

- életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához
- megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel, óvodapedagógussal, együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós, lelki és értelmi nevelési feladatok ellátása,
- megfelelő pedagógiai környezet biztosítása,
- érzelmi nevelés és társas kapcsolatok megvalósítása,
- mozgás igényének kialakítása, a mindennapos mozgás lehetőségének biztosítása, kiemelt figyelemmel az udvari élet során.

III.3.1.2. Az egészséges környezet biztosítása

Az óvodai környezet feltételei jelentősen befolyásolják a gyerekek egészséges életmódjának szintjét. Az óvoda udvara az egészséges életmódra nevelés egyik színtere. Ezért úgy alakítottuk ki, hogy felszerelése az óvodások sokféle tevékenységét szolgálja minden évszakban és a különböző napszakokban.

A növényeket igyekeztünk úgy válogatni, hogy legyenek – lombhullatók, bokrok, erdei és gyümölcsfák. Termékek szempontjából ne legyen sérülést, allergiát, mérgezést okozó közöttük. Emellett fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek megismerjék a tágabb környezetükben lévő mérgező növényeket, hiszen azokkal a mindennapi életben találkozhatnak. Lényeges, hogy ne vegyenek a szájukba semmit A terméseket felhasználhatjuk barkácsolásra /gesztenye, hárs, toboz.../, kóstolgatásra /cseresznye, dió, meggy.../, díszítésre /száritott levendula, fűszernövények, hajtattott ágak,../, mozgás tevékenységhez /tök./ A fákat, bokrokat úgy rendeztük, hogy legyen a gyerekeknek búvóhely, árnyék, s nem utolsó sorban a madaraknak megbújási, fészkelési lehetőség.

Az udvar akkor tölti be funkcióját, ha a gyermekek szinte egész napjukat ott tölthetik. Van homokos, füves, betonos terület, lejtős, dombos terep, ami változatos mozgásokra és sportjátékokra is ad lehetőséget. Az udvari játékok megfelelnek az előírásoknak, az esztétikai követelményeknek, lehetőség szerint természetes alapanyagúak. A fedett teraszokon székek, asztalok, padok, játékok is vannak. A jó időben itt gyülekezünk reggel, van lehetőség az étkezések lebonyolítására is. Az általános vezető helyettes rendszeresen, hetente ellenőrzi állapotukat, a működtető cég dolgozói jelzések esetén megteszik a szükséges intézkedéseket. A focipályán, Ovi-sport pályán megtanulják a labdajátékok szabályait, a közös célokért történő együttműködést, egymás segítségét, a szabályok betartásának fontosságát. A tanpályán (kerékpárpálya) a közlekedési szabályok megismerése mellett elengedhetetlen az egymásra figyelés. A talicskák, húzó kocsik, kerékpárok, labdák, kötelek, a szerepjátékok különböző kellékei, növelik a gyerekek játékkedvét, és változatos tevékenységre készítetik őket. A gyerekek jó közérzetének egyik feltétele az is, hogy az udvaron együtt játszhatnak más csoportba járó barátaikkal, testvéreikkel, és az udvaron is érezhetik az óvónő személyes törődését. A csoportok megadott udvarrészen játszanak, de az óvodapedagógusokkal együtt másik részre is átmehetnek. Elvárás, hogy a gyerekek minden lehetőséget kipróbálhassanak (tanpálya-, Ovi-sportpálya, bicikli út...) akkor is, ha nem saját udvarrészükön van.

A csoportszoba több funkciót tölt be. A játék, a foglalkozások, az étkezés és az alvás helye is. A rendelkezésre álló helyiségeket a pedagógiai feladatok megvalósítása érdekében ésszerűen rendezzük be. A tárgyak, eszközök hozzáférhetőek. Lehetőségeinkhez mérten kuckókat alakítunk ki a nyugodtabb, elmélyültebb játékhoz, *elvonuláshoz*. A csoportszobák falai világosak. Az ablakoknak a felső harmadát fedi függöny, a természetes megvilágítás és a szellőztetés érdekében. Erős napsütés ellen a csoportszobát elhúzható függönyök, rolók védik. Naponta többször szellőztetünk. Fűtési idényben biztosítjuk a termék megfelelő páratartalmát. A mozgásos tevékenységhez jól szellőztethető, tágas helységeink vannak /tornaszoba, aula/. A mozgásos tevékenységeket nyitott ablaknál végzik a gyerekek. Berendezési tárgyaink megfelelnek a gyerekek testméreteinek. Óvodánkban két csoportot kivéve minden csoporthoz külön öltöző és mosdó tartozik. Minden gyereknek jellel ellátott törölközője, fésűje, fogmosó pohara, fogkefeje és fiókja van.

Az óvoda minden dolgozójának alapvető feladatai közé tartozik, hogy a gyermekek részére az egészségük, testi épségük megőrzéséhez szükséges ismereteket átadja, valamint, ha észleli, hogy a gyermek balesetet szenvedett vagy annak veszélye fennáll, a szükséges intézkedéseket megtegye. (SZMSZ szerint)

Rendszeresen és alkalomszerűen is felhívják az óvodapedagógusok a gyermekek figyelmét a veszélyekre, a helyes viselkedésre, a játékok megfelelő használatára. Bízgatják őket, hogy szükség esetén kérjék a felnőttek segítségét.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végén:

- önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fésülködnek, mosakodnak, ruhájuk ujját fel és lehajtják, fogat mosnak az eszközöket tisztán tartják, helyére teszik,
- igényné válik az egészséges életmód (rendszeres mozgás, jártasság szintjén ismerjék fel az egészséges és egészségtelen ételeket),
- zsebkezdőjüket önállóan használják köhögéskor, tüsszentéskor szájuk elé tartják.
- önállóan ítélik meg, mennyi ételt fogyasztanak el, önállóan töltenek a kancsóból, lehetőségekhez képest levest mernek,
- a kanalat, kést, villát, szalvétát megfelelően használják, csukott szájjal, tisztán étkeznek,
- igénylik az asztal esztétikus rendjét,
- önállóan öltöznek, ruhájukat ki - begombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- Ruhájukat összehajtva teszik a polcra, ügyelnek saját holmijuk és környezetük tisztaságára.
- Az SNI gyermekek egyéni képességeik által meghatározott szinten elsajátítják és elvégzik azokat a tevékenységeket, amelyek saját személyükkel kapcsolatosak. Természetesnek veszik, elfogadják a kívülről jövő segítséget, ami szükséges, melyet képességeiket meghaladó tevékenységek esetén kapnak. Szívesen segítenek olyan tevékenységekben, amelyek végzésére képesek.

III.3.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,

A nevelés célja

A gyerekek egyéni képességeinek kibontakoztatása a közösségen belül, a csoport normái alapján. Pozitív énkép alakítása (önértékelés, önfogadás, önismeret, önbizalom, önbecsülés fejlesztése, segítése), erőszakmentes konfliktus kezelés segítése. Az óvodánk családias,

bizalmat közvetítő, szeretetteljes légköre ösztönöz, és hatással van a gyermek érzelmi kötődésének alakulására.

Feladataink:

- a gyermek magatartásának érzelmi vezéreltségét alapul venni,
- érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, családi légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig,
- biztosítani, hogy a gyerekeket az óvodába lépéstől kedvező érzelmi hatások ériék,
- teret kell biztosítani a gyermek szociális érzékenységének fejlődésének, én tudat alakulásának, önkifejező és önérvényesítő törekvéseinek,
- példát kell mutatni abban, hogy az emberek bár különböznek egymástól, azért el kell fogadni őket, szükség esetén segíteni kell őket,
- a szocializációt meghatározó közös élményeket biztosítunk, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint pl. együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) fejlődését szolgáló, szokás és normarendszert alapozzuk meg,
- a gyermek nyitottságára, érdeklődésére építünk, segítjük, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja, ennek következtében rá tud csodálkozni a természetben az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre és mindazok megbecsülésére,
- az óvoda dolgozóinak kommunikációjának, bánásmódjának, viselkedésének modellnek kell lenni,
- a gyermekek, különösen a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében együttműködünk a szakemberekkel.

Az első közös szülői értekezleten (igazgató, szakmai igazgató helyettes, érintett óvodapedagógusok, új gyerekek szülei részvételével) a szülők megismerkednek az óvónókkal, választhatnak jelet gyermeküknek, választ kapnak felmerülő kérdéseikre, tájékoztatást kapnak a szülői beszoktatás lehetőségéről. Az óvodába lépés előtt családlátogatás alkalmával ismerkedünk a családdal. Ezen tapasztalatok alapján készülünk fel a gyerekek fogadására. Előre egyeztetett időpontokban lehetővé tesszük leendő óvodásainknak, hogy ismerkedhessenek az óvodával, felnőttekkel, gyerekekkel. Tájékoztatást adunk ki az óvodáról.

A befogadásnál arra törekszünk, hogy a gyermeket kedvező hatások ériék. A befogadás első időszakában mindkét óvónő és a dajka is együtt van a gyerekekkel. A gyerekek különböző érzelmekkel fogadják az óvónőt, fontos, hogy bizalmon alapuló kapcsolat alakuljon ki, melyet irányítani csak a felnőtt képes. Első találkozásuk az óvoda emberi és tárgyi környezetével alapvetően befolyásolja az óvodához fűződő későbbi kapcsolatukat.

Óvodába érkezéskor "fogadó ajándékot" kapnak a gyerekek, amit az óvó nénik, pedagógiai asszisztensek, dajkák közösen készítenek.

A gyermekek behozhatják azokat a kedves tárgyaikat, amelyek megnyugtatók őket, és maguknál tarthatják addig, ameddig ennek szükségét érzik. Ezzel az otthoni biztonsága, „melege” lesz velük, s így elviselhetőbbé válik a hiányérzet, ami napjában többször is előnetheti a gyerekeket. Ha már nincs szüksége ezekre az „átmeneti tárgyakra” elhelyezheti őket a saját jelével ellátott fiókban.

Óvodapedagógusaink reggel minden egyes gyermeket külön fogadnak, úgy, ahogy a gyermekek azt igénylik. Fontos, hogy a gyermekeket körülvevő felnőttek nyugalmat, szeretetet és a természetes elfogadás mellett, békét sugározzanak. Ez a béke beépül minden gyermek személyiségébe, napi tevékenységébe. A derűs, mosolygós óvó néni azt sugallja, hogy örül a gyermekeknek. Ez kellemes érzéseket kelt, és bizalmat ébreszt a gyermekekben.

A befogadás sikeressége szempontjából ezek nagyon fontos tényezők, különösen a sajátos nevelési igényű, év/vagy hátrányos helyzetű gyermekeknél. Kellő elfogadó, segítő, támogató attitűd, empátia elengedhetetlen a célok eléréséhez. Azoknak a gyerekeknek is biztosítjuk a folyamatos, szülői beszoktatást, akik év közben csatlakoznak a csoportokhoz.

A gyermek - gyermek, felnőtt - gyermek pozitív kapcsolatának alakulása, erősítése.

Az óvónő a gyerekek közösségi életének irányítója. Az óvónő személyisége modell értékével hat a csoportszerveződés folyamatára, serkentője a gyermek egyéni fejlődésének, miközben maga is a közösség tagja. Egy-egy gyermekhez való viszonya hat a csoporton belüli kapcsolatokra a gyerekek egymás iránti érzelmeire és magatartására. Közösségalakító, munkájához lényeges, hogy viszonya a közösségi értékekhez egyértelmű legyen. A gyermekek érezzék, majd értsék meg mit, miért tart helyesnek, mit miért utasít el. Mindezt fejezze ki cselekedeteiben, kommunikációjában, mimikájában. Így a gyerek először érzelmileg, később belátás alapján azonosul azzal az értékrenddel, melyet számára az óvónője közvetít. (Fontos, hogy az óvoda minden dolgozója azonos módon bánjon a gyermekekkel, azonos magatartást várjanak el tőlük.)

Az óvónő magatartása legyen határozott, hangja halk, barátságos, szeretetteljes, őszinte. Törekedjen arra, hogy a gyerekekkel igazságosan, differenciáltan, egyéni sajátosságokhoz igazodva bánjon. Segítse a gyermek szociális érzékenységének fejlődését és én tudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező, önérvényesítő törekvéseinek. A közös együttléteknél, élményeknek, születésnapoknak (óvónők-dajkák-pedagógiai asszisztens által készített aprósággal lepjük meg a születésnapos gyermeket) ünnepeknek a közösséggé válás szempontjából különös jelentőségük van. Az óvodai élet szervezése segíti a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) fejlődését, szokás- és normarendszerének megalapozását. A biztonságot nyújtó, megalapozott, következetes szokásrend, az azokhoz való alkalmazkodás az óvodai erkölcsi nevelés alapja. A szokásrendszeren és az együttélésekből fakadó interakciókon keresztül fejlődik a normarendszerük, mely a további fejlődési szakasznak, az iskoláskornak az alapja.

A sajátos nevelési igényű gyermekeknél a befogadó közösségben olyan érzelmi légkör kialakítása szükséges, amelyben természetes érték az ember, függetlenül teljesítményének színvonalától.

Kiemelt figyelmet fordítunk arra, hogy a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek az óvodáskor elérésekor részesüljenek óvodai nevelésben. A szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek nevelése az óvoda gyermekvédelmi felelőse, szükség szerint a családsegítő szolgálat együttműködésével valósul meg.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végén:

- ragaszkodnak óvodájukhoz, egymáshoz, felnőttekhez, hazájukhoz, ezt szavakban és tettekben is kifejezik,

- igényükké válik a helyes viselkedés és a szabályok betartása. Betartják az udvariassági szabályokat (köszönés, figyelmesség, megköszönés, figyelmesség),
- kérés nélkül is segítenek egymásnak és rászoruló embertársaiknak,
- figyelmeztetik egymást a szabályok betartására,
- szeretettel fogadják a csoportba érkező vendégeket, a később csatlakozó gyermekeket.
- meghallgatják egymást és a felnőtteket,
- tisztelik a felnőtteket, az óvoda dolgozóit és szívesen vállalnak kisebb megbízásokat munkájuk segítése érdekében,
- képesek nyugodtan ülni, a tevékenységet nyugodtan befejezni,
- felelősséget éreznek társaikért és a közösségért,
- a természeti és társadalmi környezetet értékékként kezelik,
- a munkára értékékként tekintenek (önbecsülés, kompetencia érzése, alkotás öröme, közösségi aktivitás, kitartás, feladattudat, szabálytudat),
- megértést és toleranciát tanúsítanak társaik iránt,
- Természetessé válik számunkra, hogy a teljesítmény nem befolyásolja az emberi értékeket,
- az SNI és a tartósan beteg gyermekek érzik a segítő környezetet, annak erejét. Biztonságban mozognak,
- a gyermekek egyéni vágyaikat, akaratukat képességeikhez mérten igyekeznek alárendelni a közösség érdekeinek,
- az elért eredmények által fejlődik érzelmi életük, személyiségük, én-tudatuk.

III.3.3. Anyanyelvi-, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Anyanyelvi nevelés célja: a nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetése, az önkifejezés megalapozása a helyes nyelvhasználattal és az irodalmi érdeklődés felkeltése.

Feladata: az anyanyelv megismertetése, gyakorlása, irodalmi élmények nyújtása.

Az anyanyelvi nevelés az óvodai nevelés szerves része. Minden óvodai tevékenységet átható folyamat, amely minden tevékenységben megnyilvánul. Az anyanyelvi nevelés-fejlesztés magában foglalja az anyanyelvi és irodalmi nevelést egyaránt.

Az óvodapedagógusok és a gyermekeket körülvevő személyek modellek, ezért viselkedésükben, beszédükben, beszédhez való viszonyukban a helyes mintaadásnak kell megjelenni. A környezeti ingerek serkenthetik és gátolhatják is a nyelvi fejlődést (a beszédet nem örököljük, hanem tanuljuk). Az óvónő feladata, hogy az óvodai élet területein felismerje, megteremtse, felhasználja a beszédhelyzeteket az anyanyelvi fejlesztésre, irodalmi alkotások megismertetésére.

A nevelés során a gyermekeket élményhez kell juttatni (különösen az ingerszegény környezetből érkező gyermekeket), lehetőséget kell biztosítani a sokszínű tevékenységekre, a társas együttélésre, arra, hogy nyugodt körülmények között kommunikálhassanak, (gyermek-gyermek, gyermek-felnőtt). Ebben a folyamatban elengedhetetlen a felnőtt értő, hallgató figyelme.

A nyelvi fejlesztés feladata a megtapasztalt mozgásos cselekvés, tevékenység megfogalmazása, szimbolikus szintre emelése. Ehhez szükséges a tárgyak, tevékenységek leírása, megfogalmazása. Az óvodapedagógus feladata, hogy gazdag motoros, mozgásos lehetőségeket

biztosítson a gyermekeknek, és a hozzátartozó verbális információkat tudatosítsa. A mozgáshoz, percepcióhoz kapcsolódó szóbeli ismeretek beépülnek a szókincsbe, szókészletbe. A cselekvés – beszéd – gondolkodás egysége elengedhetetlen az eredményes munka érdekében. A fejlesztés akkor a leghatékonyabb, ha a gyermekek saját tevékenységükön keresztül jutnak ismeretekhez, és minél több érzékszervükre hatunk egyszerre. Ezzel tudjuk a fogalmi gondolkodás fejlesztését biztosítani.

Óvodapedagógusaink felelőssége, hogy a gyermekek életkorának, életkori sajátosságainak megfelelő irodalmi élményt nyújtsanak az igényes anyagválasztással, és értéket teremtsenek. A gyermekek a beszéd talán legváltozatosabb kellékárát sajátítják el a népmesékből, mesékből. A meseélmény gazdagítja a gyermeki személyiséget, formálja az erkölcsi, esztétikai érzelmeket, fejleszti az értelmi képességeket, kibontakoztatja a gyermeki világképet és az anyanyelvi kommunikációs képességeket. A mesében hallott nyelvi fordulatok, szövegrészek, szavak megjelennek az utazásos tanulás útján a beszédben, a legkülönbélebb kommunikációs helyzetekben. A mese mintát szolgál az árnyalt stílusra, a párbeszédre, a tömör mondatalkotásra. A beszédkedv fokozására, a beszédgátlás oldására jó lehetőség a báb használata.

Programunk sajátossága, hogy külön anyanyelvi jellegű tevékenységeket tervezünk, szervezünk, a csoport és a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően. Fontos, hogy a közös játékokat úgy szervezzük, hogy azok fokozatosan épüljenek egymásra.

Játékos lehetőségek:

Nyelvi játékokkal, versekkel, mondókákkal eddük a beszédszerveket, alakítjuk a helyes kiejtést, beszédritmust, a metakommunikációs készségeket fejlesztjük.

Az anyanyelvi játékokat csoportnaplónkban külön tervezük. Ezek a beszédszervek ügyesítése (lélegzőgyakorlatok, hangutánzó gyakorlatok, nyelv- és ajakügyesítő gyakorlatok, suttagó gyakorlatok, stb.), a hallás, beszédhallás fejlesztése (hangok felismerése, hiba felismerés, mély-magas különbségek) a hangzó differenciálás (hosszú-rövid, zöngés-zöngétlen, hanganalízis elején-közepén-végén), szókeresés a kiválasztott hangzóval, fonológiai kódolás (mondatra-szavakra-szótagokra-hangokra tagolás), auditív zártság (szó befejezése, adott szótaggal szavak keresése stb.).

3-4 éves korban elsősorban játékos, mozgásos lélegző gyakorlatok, a beszédszerveket ügyesítő gyakorlatok és a hangutánzó gyakorlatok felelnek meg.

4-5 éves korban a fentiek bővítése, hallást-, beszédhallást, az auditív – vizuális emlékezetet fejlesztő gyakorlatokkal.

5-7 éves korban további bővítés fonológiai kódolást, fogalmi gondolkodást (ellentét-pár, gyűjtőfogalom, auditív zártságot (rész-egész) fejlesztő játékokkal.

Az óvónő kommunikációjának és metakommunikációjának összhangban kell lennie ahhoz, hogy hiteles tudjon maradni.

A kommunikációs, metakommunikációs játékokat is beépítjük a mindennapi életünkbe. A képességeket elsősorban mozgásos játékokkal fejlesztjük. Ezekkel a játékokkal nemcsak a metakommunikációt fejlesztjük, hanem a gondolkodást, beszédet, megfigyelőképességet, és az erkölcsi-, szociális képességeket (pl.: odafigyelés a másokra, empátia) is.

Szemkontaktus felvétele (farkas-szem), páros feladatok - játék, játékok a testtel, testrészekkel, arcizmokkal (látott mozgás elmondása, mozgás elmondása után a feladat végrehajtása stb.), cselekvés-szó ellentéte (elmondott cselekvés ellentétének bemutatása stb.)

Az SNI gyermekeknél az egyéni fejlődési szintet és ütemet figyelembe véve, a pszichikus funkciók által meghatározottan a gyermek pillanatnyi állapotából kiindulva olyan célzott módszerek, tevékenységek és eszközök megválasztása, alkalmazása, amelyek segítségével a külvilágból szerzett ingerek, tapasztalatok fejlesztő módon épülnek be a személyiségbe és alkotnak alapot a további fejlődéshez.

A gyermeki egyéni kíváncsiságra, érdeklődésre épülő spontán utánzásos tanulást tekintjük alapnak. Változatos tevékenységeket, spontán játék lehetőségeket biztosítunk, élményekhez juttatjuk a gyermekeket. Ezzel az értelmi képességeket, a kreativitás fejlesztését segítjük. Óvodáskor végére, a gyermekeket a spontán tapasztalások befogadásától kell eljuttatnunk a fogalmi gondolkodás alapjainak megjelenéséhez. Ez belső érési folyamat és a környezet hatásainak eredménye.

Az értelmi nevelés során feladatunk: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás – alkotóképesség) fejlesztése. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása. A külső hatások egy részét tervszerűen, tudatosan az életkori sajátosságok és a gyermekek egyéni képességeinek figyelembevételével úgy irányítani, hogy az így szerzett tapasztalatok, ismeretek, a gyermek értelmi fejlődését elősegítsék.

Az óvodai nevelés a gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire épít, biztosítva a gyermekeknek a változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhetnek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről. Ehhez ismernünk kell a gyermekek családi életét, élményeit, melyre építünk.

Fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- feladattudatuk kialakult, tudásvágygal, örömmel készülnek a rájuk váró iskolai feladatokra,
- a külvilág jelenségeit pontosan megfigyelik, emlékezetükben elraktározzák, szükség esetén felidézik,
- problémahelyzetekben kreatívan törekednek a megoldásra, képesek erkölcsi ítéletek megfogalmazására,
- fogalmi gondolkodásuk kialakulóban van,
- szándékos, tartós figyelemkoncentrációra képesek,
- kialakul önkontrolljuk, önfegyelmük,
- fizikumuk, idegrendszerük, pszichomotoros készségeik alkalmasak a rendszeres munkavégzésre,
- gondolataikat önállóan, bővített, összetett mondatokban képesek kifejezni.

SNI gyermekeknél a fejlődés várható eredménye:

- fejlettségi szintjének, adott szinten lévő képességeinek megfelelően részt vesz, együttműködik mind az egyéni, mind a közösségi ismeretszerzési lehetőségekben,
- meglévő, sajátos szinten működő pszichikus funkcióit teljes mértékben kihasználja,
- képességeinek megfelelő szinten kommunikál, részt vesz a társakkal való interakciókban,
- meglévő ismereteit hasznosítja a mindennapi tevékenységek során.

IV. Az óvodai élet megszervezésének elvei

IV.1. A program céljaihoz rendelt eszközrendszer

IV.1.1. Személyi feltételek

Az óvodapedagógus jelenléte a nevelés időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus személyiségével kulcsszereplő; elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermekek, szülők, munkatársak számára. Nevelő munkát segítik a pedagógus asszisztensek és dajkák.

Célunk, hogy a nevelő-, fejlesztő munkát az óvoda teljes nyitvatartása alatt óvodapedagógus biztosítsa. Amennyiben ez munkaerőhiány miatt nem lehetséges, akkor a nem fejlesztő, nem iskola-előkészítő vagy más, nem kifejezetten nevelési jellegű foglalkozást ezen időszakokban a gyermekek felügyeletét nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott személlyel biztosítjuk. Az óvodapedagógus és a nevelő-, oktató munkát ellátók személye minta a nevelésben. Az óvodapedagógus értékfelfogása erősen hat a gyermekekre, éppen ezért nem mindegy, milyen értékeket közvetít, és azokat milyen tudatosan képviseli. Előfordulhatnak értékellentétek a szülők és az óvoda között. Az óvónő vállalja fel a tapintatos meggyőzést, ha azzal a gyermekek érdekeit védi. Vállalja az ízlésformálást az óvoda tágabb környezetében is.

Az óvónő legyen képes énekével, mesemondásával, bábozásával, alkotásaival esztétikai élményhez juttatni a gyermekeket. Fejlesztésükhöz alkalmazzon egyéni módszereket, egyéni fejlesztési programokat úgy, hogy a gyermekek pozitív énképe és önbizalma kialakulhasson.

Az óvónőnek legyen igénye az önművelésre, a körülményekhez képest teremtsen lehetőséget a szakmai tájékozottságának, szaktudásának fejlesztéséhez. Személyiségvonásaiban jelenjen meg a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, tetteiben legyen érezhető a hitelesség, a tapintat és az empátia. Optimális esetben a gyermekcsoport életét két óvónő irányítja. Elvárás a gyerekeket nevelőktől az együttműködés.

Az óvónők bevonják a pedagógiai asszisztenseket a közösségi élet és az egészséges életmód szokásainak megtervezésébe, elemzésébe, értékelésébe. A közösség tagjaként valamennyien vállaljanak felelősséget a közösen kitűzött célok, és feladatok megvalósításáért. A szakmai munkában, munkatársi kapcsolatban, a döntéshozatal előtt őszinte, nyílt véleménnyel segítsék a legjobb megoldás kialakítását.

Logopédiai ellátást a nagycsoportosoknak biztosítunk, a szakszolgálat segítségével, emellett az intézmény gyógypedagógusa is ellát logopédiai feladatokat.

Az óvodapedagógusok személyiségén keresztül valósul meg az elképzelt, megfogalmazott pedagógiai program, ennek megvalósításához támogatjuk a továbbképzési törekvéseket.

Az önképzés belső igénye, munkahelyi elvárás is, a minőségi munka egyik biztosítója. Véleményünk mellett érvelünk.

Az óvoda működését a nevelőmunkát közvetlenül segítő alkalmazottak munkájával szemben elvárás a nevelés eredményessége érdekében a tolerancia, érzékenység, nyitottság, gyermek szeretet, a belső indíttatású gondoskodási vágy.

(A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeit is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.)

Az SNI gyermekek fejlesztését a szakszolgálat szakértői véleményében megfogalmazottak szerint, megfelelő végzettségű szakemberrel láttatjuk el. A gyógypedagógus szakemberek irányításával végzik az óvodapedagógusok a SNI gyermekek ellátását.

IV.1.2. Tárgyi feltételek

Óvodánk rendelkezik a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Óvodánk épülete zöldövezetben helyezkedik el, melynek udvara, kertje, belső berendezése úgy lett kialakítva, hogy az a gyermekek biztonságát, kényelmét, egészségük megőrzését szolgálja. A csoportok tárgyi felszereltsége és komfortja jó. A csoportszobákban megtalálhatók a neveléshez szükséges eszközök, a berendezési tárgyak a gyermekek testméretéhez igazodva, azok önálló használatát teszik lehetővé. Stabilitásuk a baleset megelőzését szolgálja.

Az aulát és tornaszobát főként tornához, rendezvények lebonyolításához használjuk. Óvodánk mozgásfejlesztő eszközökkel jól felszerelt, megtalálhatóak a Ayres-terápiás és Mozgáskotta eszközök is.

Az épületekhez egybefüggő, de két részre osztott játszóudvar tartozik. Az udvaron természetes anyagból készült homokozók, ügyességet és mozgást fejlesztő játékok biztosítják a szabadtéri tevékenység lehetőségét. Tanpályánk segít az alapvető közlekedési szabályok játékos elsajátításában. Öt fedett terasz ad lehetőséget arra, hogy időjárástól függetlenül a gyermekek friss levegőn tartózkodhassanak.

A játékok, berendezések, - melyek biztosítják sajátos nevelési igényű gyermekeink ellátását is – pedagógiai programunknak megfelelő bővítése, fejlesztése, korszerűsítése az eszköz-jegyzék figyelembevételével, az óvoda pénzügyi lehetőségeinek függvényében, a pályázatokat is kihasználva éves ütemezés szerint folyamatosan történik. Az óvoda egyidejűleg megfelelő munkakörnyezetet biztosít az óvodai munkatársaknak, lehetőséget teremt a szülők fogadására.

IV.2. Az óvodai élet megszervezése

1. A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos tevékenységek tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.
2. A napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi, amely igazodik a gyermekek motiváltságához, aktivitásához és a változó környezethez. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, a játék kitüntetett szerepe. A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.
3. Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást, nevelést segítő munkatársakkal.

4. Az óvodai élet megszervezése során törekedünk a személyes interakciókra, élősztavas mese és közösségi játékélmény biztosításával.
5. Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követésének tapasztalatait az OviKréta területén rögzítjük. Az óvodai nevelés a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.
6. A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó, iskola előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.
7. A tanköteles korú, de az óvodában nevelkedő gyermekeket a 6. pont alkalmazása során tanköteles korukat megelőző nevelési évben járónak tekintjük.
8. A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.
9. A gyermekek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteles kor betöltése kori nevelési évben diagnosztikus mérési rendszert alkalmazunk a gyógypedagógusunk közreműködésével november hónapban, az első félévi fogadóórákat megelőzően.

Óvodánkban az Ének, zene, népi játék, tánc, a Mindennapos mozgás, és a Verselés, mesélés kötött és kötetlen formában is szervezhető a napi tevékenységekbe ágyazottan. A többi tevékenység kötetlen formában valósul meg.

Lehetőség van a folyamatos tízórazásra vagy a közös tízórazás mellett arra, hogy a gyerekek az étkezés befejeztével visszatérjenek az előző tevékenységükhöz. Ezzel is szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

A nevelési módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, testi- lelki állapota, érdeklődése, kíváncsisága befolyásolja. Az óvónő az eljárásait változatosan, mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombinálja. Elvárás, hogy a játékoság, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemzés, kísérletezés, rendszerezés minél gyakrabban jelenjen meg a tevékenységekben. Az élmények elmondása, az önálló feladatmegoldások, önellenőrzésre, önértékelésre való készítés mind hasznos módszerei a programnak.

A csoportok szervezése

A csoportok létszámát a négyzetméter, alapterület alapján (2m²/gyermek), az SNI gyermekek és felvételre jelentkező gyermek létszáma alapján állapítjuk meg, figyelembe véve lehetőség szerint a szülők kérését. Célunk, hogy lehetőség szerint a gyermekek ugyanabba a csoportba fejazzék be az óvodai életüket, mint ahova felvettük őket, ezzel is biztosítjuk biztonságérzetüket, kötődésüket.

IV. 2. 1. Az óvónő által felkínált tevékenységek munkaformái

Frontális	Verselés, mesélés Mindennapos mozgás Ének, zene, népi játék, tánc
Mikrocsoportos	Ének, zene, népi játék, tánc Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka, Verselés, mesélés Külső világ tevékeny megismerése (Matematika tapasztalatok)
Egyéni	Részképességek fejlesztése egyéni szükséglet szerint

IV.2. 2. Javaslatterv a napirendhez

A hetirendet és a napirendet az általános igazgató helyettes és az óvodapedagógusok közösen dolgozzák ki, figyelembe véve a gyermekek életkori és egyéni sajátosságait, az évszakok változásait és a helyi sajátosságokat. Csak kevés tevékenység idejét határozzuk meg konkrétan (pl: ebédhez készülés) annak érdekében, hogy adott időkereten belül a gyerekek eldönthessék mikor kezdik a cselekvést és mikor fejezik be. A rugalmas elemek biztosítják, hogy érvényesüljön a folyamatos óvodai életszervezés az a déli étkezést kivéve; amely:

- megfelelő időt biztosít a gyermekek számára a különböző tevékenységekhez,
- szem előtt tartja a játék és mozgás kitüntetett szerepét,
- lehetőséget ad a tevékenységekbe való folyamatos átmenetre,
- az életkorból adódó és az egyéni igénytől függő időszükséglet biztosítására, (pihenés, gondozási tevékenységek),
- az időjárástól függően a szabadban tartózkodás idejének változtatására,
- lehetőséget ad a párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységekre,
- érzelmi biztonságot teremt a gyermekek számára a rendszerességgel, ismétlődéssel.

Javaslat napirendhez:

Időtartam	Tevékenységek
Óvoda nyitásától:6.30-	Szabadjáték az összevont csoportban
Saját csoportba érkezéstől- ebédhez készüléshez: .....-	Párhuzamos tevékenységek a saját csoportban: - szabad játék - folyamatos /vagy közös tízórai, az étkezés befejeztével minden gyermek a saját ütemének megfelelően tér vissza a játékához - játékhoz kapcsolódó tevékenységek - Mindennapos mozgás - óvónő által felkínált tevékenységek - gyógypedagógusok, fejlesztő pedagógusok, logopédus által szervezett fejlesztő tevékenységek - szabad mozgás, séta, kirándulás, udvari játék, levegőzés, kerti munka
Tisztálkodástól ebéd végéig: .....-	Öltözködés, mosdó használat, önkiszolgálás, naposi munka (korosztálynak megfelelően), ebéd
Ebéd végétől az uzsonna végéig: .....-	Mosdózás, előkészület a pihenéshez, mese, altató ének, pihenés, ébredés, öltözködés, étkezés
Uzsonna végétől hazamenetelig: .....- 17.00	Párhuzamos tevékenységek: - mosdó használat - szabad játék - óvónő által felkínált tevékenységek - folyamatos hazabocsátás

IV. 2. 3. A gyermekek fejlődésének nyomon követése

Alapvető feladatunknak tartjuk, hogy megfelelő érzelmi biztonságot nyújtsunk a gyermekek optimális fejlődéséhez. Ehhez igyekszünk a legoptimálisabban megszervezni óvodai környezetünket, a csoportszoba berendezését, napirendünket. Figyelembe vesszük a gyermekek egyéni fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, segítséget nyújtunk a tehetséges gyermekek kibontakoztatásához, valamint a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásához. Ehhez szükséges a gyermek közvetlen környezetének megismerése, fejlődésének nyomon követése, rögzítése, mely az OviKréta rendszerben valósul meg.

A gyermekeket óvodába kerülésük előtt az óvónők meglátogatják családi környezetükben. A szülők személyiség lapot töltenek ki, melyek tartalmazzák a gyermek korábbi fejlődésének adatait. Az óvónők feljegyzéseket készítenek a családlátogatás tapasztalatairól, és a gyermekek beilleszkedéséről. Mivel az óvodai nevelés támaszkodik a családi nevelésre, ezért nagyon

fontosnak tartjuk, hogy szorosan együtt működjünk a szülőkkel. A gyermekekkel kapcsolatos információkról rendszeres tájékoztatást adunk (napi beszélgetések, fogadóórák, szülői értekezletek). A gyermekek fejlődését a napi tevékenységek, főként a játék során állandóan figyelemmel kísérik a pedagógusok. A megfigyeléseket rögzítik a Fejlettségmérő lapokon, mellyel kiszűrhetőek az egyes részképesség hiányok. A folyamatos nyomon követés eredményeként kiszűrhetőek a komolyabb problémák, szükség esetén segítséget kérhetünk külső szakemberektől, szakszolgálattól, gyógypedagógusoktól, egymástól.

A fejlettség mérés főbb területei: mozgásfejlettség, testséma, téri tájékozódás és a térbeli mozgás fejlettsége, értelmi fejlettség, finommotoros fejlettség, nyelvi kifejező készség, szociális fejlettség. A mérés alapját a játék és egyéb tevékenységek (gondozás, pihenés, étkezés) megfigyelése biztosítja, melyet kiegészítenek a szülőktől kapott információk.

Felmérőlapok csoportonkénti besorolása és kitöltésének határideje

	Óvodába lépéskor	3-4 évesek	4-5 évesek	5-6 évesek	Kitöltés határideje
Személyiséglap (Anamnézis)	☺				Családlátogatás alkalmával
Beilleszkedés tapasztalatai	☺				Óvodába lépést követő két hónap elteltével
Fejlődési lap		☺	☺	☺	Október vége, április vége
Színfelismerés		☺	☺	☺	Október vége, április vége
Szociometria			☺	☺	Október vége, március vége
Fejlesztési terv		☺	☺	☺	Egy-egy felmérést követően, szükség esetén
Gyermek egyéni munkái, rajzai		☺	☺	☺	félévenként
Család-látogatás tapasztalatai	☺				Családlátogatást követően
Gyermeki elégedettség-mérés				☺	Január

IV.3. Az óvoda kapcsolatai

IV.3.1. Az óvoda és a család

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés.

Az együttműködés jó partnerkapcsolatban valósul meg. Alapja a kölcsönös bizalom és segítségnyújtás. Ennek érdekében tájékoztatjuk a szülőket, gyermekük fejlődéséről, arról, hogy mi történik az óvodában.

Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukba foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg.

Gyermekét a szülő ismeri legjobban, információi segítséget nyújtanak a gyermek megismerésében.

Az óvoda által és a családokkal közösen szervezett események, ünnepek családias hangulat kialakításával – a felnőttel és a gyermekek közös tevékenységével is – kifejezik az örömteli érzelmi állapotot. Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, az együttműködés során érvényesíti a családközpontú intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

A hátrányos helyzetű, veszélyeztetett környezetben élő gyerekek szüleivel megértő, bizalmat ébresztő magatartással kezdeményezzük a kapcsolatot.

A szülők örömmel fogadnak minden tájékoztatást az óvoda életéről és különösen érzékenyen figyelnek a gyerekekről szóló információkra, értékelő megnyilatkozásokra. Ez jó alapot biztosít az óvónő és a család együttműködéséhez.

Reálisan tájékoztatjuk a szülőket gyermekük fejlődéséről (félévente), egyúttal segítséget nyújtunk, tanácsokat adunk az esetleges problémák megoldásához.

Kapcsolatot tartunk azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és az egyéni szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

Kapcsolattartás formái:

Szülői értekezletek:

A szülő értekezletek jó alkalmat adnak arra, hogy a szülők megismerkedjenek az óvoda, céljaival, feladataival, a gyermekközösséget érintő nevelési kérdésekkel. Lehetőség szerint javasolt a csoportban dolgozó nevelő-oktató munkát segítők jelenléte is az óvodapedagógus megítélése alapján.

Célunk, hogy ezen alkalmakkor oldott beszélgetések, tevékenységek közben a szülőket is közösséggé formáljuk.

Az értekezlet végén az egyéni megbeszélések, személyes dolgok megbeszélésére adnak lehetőséget.

Családlátogatás:

Bejelentett látogatás a kölcsönös ismerkedést, tájékoztatást szolgálja. Az első látogatásra a gyerek óvodába lépése előtt kerül sor. Szükség esetén az óvoda gyermekvédelmi felelőse, vezetője is meglátogathatja a családot a csoportos óvodapedagógussal.

Fogadóóra:

Nyugodt, hosszabb lélegzetvételű beszélgetések megvalósulására alkalmazzuk. Fél évente egyszer meghirdetjük, de emellett szülők és óvodapedagógusok is kezdeményezhetik.

Nyíltnap:

Az újonnan jogviszonyt létesítő gyerekek és szüleiknek lehetőség az óvodai életbe betekinteni, személyes kapcsolatot alakítani a csoport életében érintett személyekkel.

Közös munkadélutánok:

Évszakzáróként a szülőkkel közösen munkadélutánokat szervezünk, amelyek megfelelő alkalmak egymás jobb megismerésére. Közösség formáló szerepe van.

Közös intézményi programok:

Mihály napi vigadalom (teljes intézményt érinti), Márton nap (városi rendezvényen, az intézmény részvételével, Szülői Munkaközösség szervezésében), Farsang (az óvodai nevelés során egyszer nyitottá kell tenni a szülők felé), Csoportos családi nap nevelési év végén, apák napja, anyák napja, nagycsoportosok búcsúztatása,

Szülők közössége:

Az óvoda és a család kapcsolatának alakulásában fontos szerepe van. A szülők közössége nem csak koordináló, hanem kezdeményező is a folyamatos együttműködés elősegítésében.

IV.3.2. Az óvoda és az iskolák

Az óvodából az iskolába történő zavartalan átmenet megkívánja az óvoda és az iskola nevelőmunkájának összehangolását, a két intézmény együttműködését. Kapcsolatunkban érvényesül a kölcsönös nyitottság, a bizalom és az érdeklődés. Iskolai beiratkozást megelőzően tájékoztatást adunk a gyerekek fejlődéséről, egyéni fejlődési üteméről, az egyéni bánásmód alkalmazásának tapasztalatairól, az esetleges várható alkalmazkodási nehézségekről.

A nagycsoportosokkal ellátogatunk az iskolába, az 1. osztályosokhoz. A tanító nénik „iskolanyitogatóra” várják a gyerekeinket. Az év folyamán két szülői értekezletnek adunk helyet az óvodában. Az elsőt az iskolaérettségről, a másodikon a tanítás rendjéről kaphatnak felvilágosítást a szülők az iskola igazgatójától, tanítónőjétől. Figyelemmel kísérjük a gyerekek iskolai beilleszkedést. Visszavárjuk az 1. osztályosokat egy bábműsorra.

Célunk, hogy a gyermekek képességeinek kibontakoztatásával elősegítsük mind a többségi, mind a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését biztosító iskolába történő átmenetet. Célunk elérése érdekében együttműködünk a martonvásári Pápay Ágoston Általános Iskola, Készségfejlesztő Speciális Szakiskola és Kollégium gyógypedagógusaival. A Művészeti Iskola tanárai programjainkat színesítik, tehetséges gyermekeink kiszűrésében vesznek részt iskolai nyílt nap keretében.

IV.3.3. Martonvásár Város Önkormányzata (fenntartó)

A fenntartó munkatársaival napi kapcsolatot tartunk a törvényes és sikeres működés érdekében.

IV.3.4. Az óvoda egyéb kapcsolatai:

Apró Talpak Bölcsőde

A bölcsődéből óvodánkba kerülő gyermekeket leendő óvodapedagógusok meglátogatják az intézményben, a személyes találkozás során ismerkednek a gyerekekkel, nevelést támogató információkat kapnak a gondozónőktől.

Fejér Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Martonvásári Tagintézménye és Fejér Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői Bizottság

Az óvodapedagógus a mindennapi élet során szerzett tapasztalatai alapján a szakszolgálathoz irányítja azokat a gyerekeket, akik a fejlődésükben lemaradást mutatnak, és megsegítésre lehet szükségük.

A helyi szakszolgálat logopédiai, gyógytorna és szenzomotoros fejlesztést biztosít a rászoruló gyerekeknek. Szükség esetén nevelési tanácsadást kérünk a szülőknek.

Orvos - védőnők:

Az egészségügyi szolgálattal rendszeres kapcsolatban állunk. Az óvoda védőnője heti rendszerességgel látogatja a csoportokat. A gyermekorvos kérésre segítséget nyújt.

Szent László Völgye Segítő Szolgálat (Gyermekjóléti szolgálat):

Fontos feladatunk a gyerekek egyéni sorsával való törődés. Folyamatosan feltárjuk azokat a körülményeket, amelyek óvodásaink családi helyzetét hátrányosan érintik, vagy veszélyeztetik. Feladatunk a segítségnyújtás, a hátrányok enyhítése, tapintatos egyéni, személyes kapcsolattartás. Törekszünk a közvetlen viszony kialakítására. Ha szükséges, a Gyermekjóléti Szolgálattal közösen segítséget nyújtunk. Jelzőrendszert működtetünk.

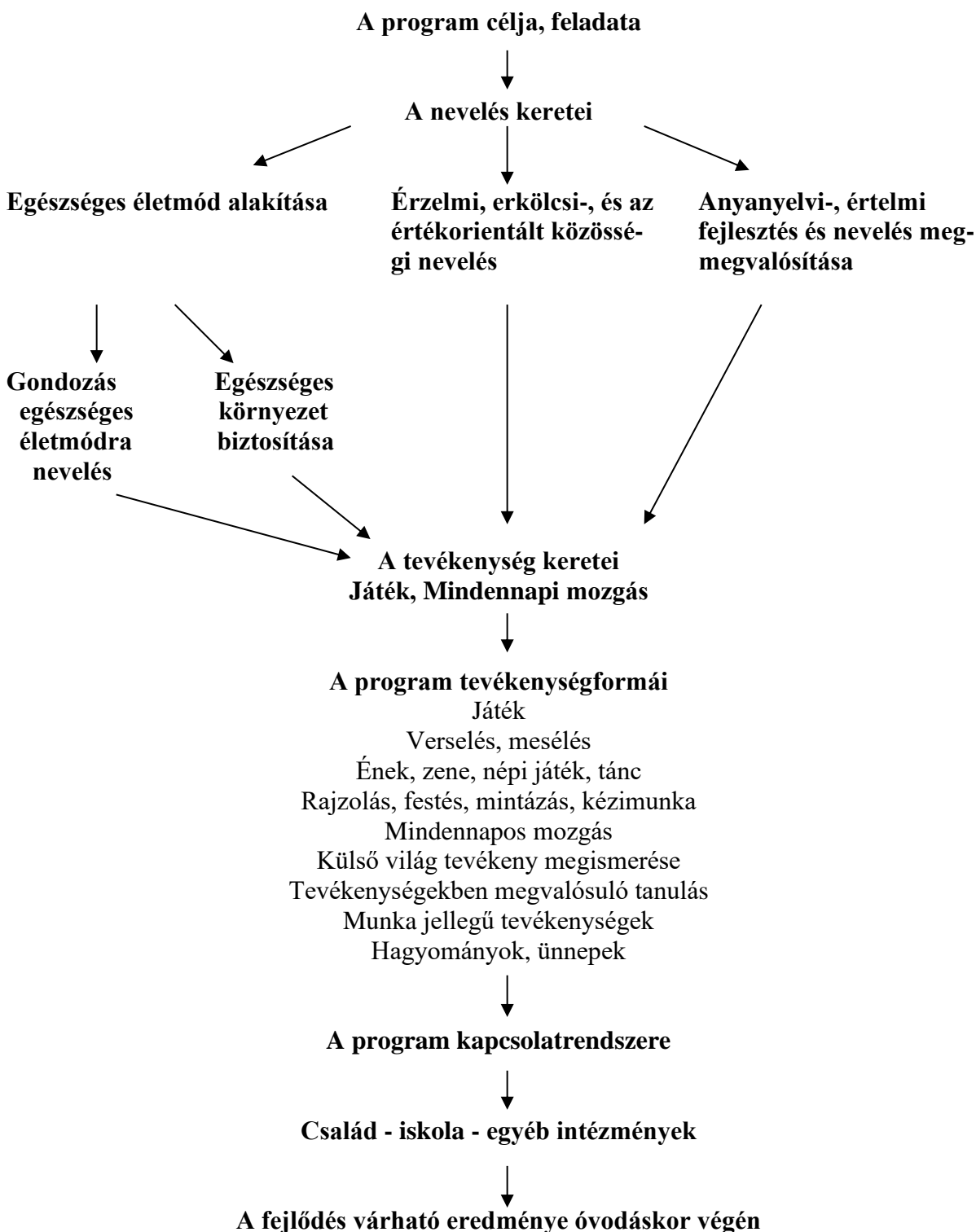
Az intézményekkel történő kapcsolatainkat az együttműködés, kölcsönös tisztelet határozza meg. Mindennapi munkánk szerves része a külső és a belső partnerekkel való együttműködés, melynek elengedhetetlen eleme a szükség szerinti folyamatos párbeszéd, melyet kétirányú folyamatként fogunk fel. Rendezvényeinket partnereink is látogathatják, így betekintést kaphatnak munkánkba. A kapcsolattartás mindegyike alapos felkészülést kíván a vezetőtől, az óvodapedagógusoktól.

Több évre nyúlik vissza a székelyudvarhelyi Zsibongó Óvodával az intézményi kapcsolat, mely együttműködésen alapul, de a távolság miatt nem válhat napi kapcsolattá.

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda nyitott a külhoni magyar óvodákkal való együttműködésre, és – lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.

V. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógusok feladatai

V.1. Óvodai nevelésünk rendszerábrája:

V. 2. A játék helye a nevelési folyamatban

Az óvodáskorú gyermek legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze a játék. A játék a gyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie.

A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó benyomásait játékában jeleníti meg. Így válik a játék kiemelt jelentőségű, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé. Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabad játék érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is meg kell mutatkoznia.

A játék örömforrás. Nem a cél, hanem maga a cselekvés, a manipuláció, az elképzelés szerez örömet. A játék önkéntes és szabad; nem a végeredmény a fontos, hanem a folyamat, a kísérő érzések, élmények; valóságyszerű, de nem valóságos; a játékokra nem érvényesek a valóság idő- és térbeli korlátai; megfelel az életkori sajátosságoknak: az érzelmek és indulatok uralkodnak; az én központúság jellemzi. A játék lényeges eleme, örömforrása a kiszámíthatatlanság; a játéknak sajátos rendje van.

A szabadjáték figyelembe veszi az egyes gyermek játékfejlődését. A gyermek találja ki, mit fog csinálni, ő van előtérben. A játék a gyermek szabad elhatározásából kezdődik és ér véget.

Igyekszünk minél több élményhez juttatni a gyermekeket, lehetőséget adni a feszültségek, tapasztalatok feldolgozására. Ehhez megfelelő helyet, egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakoztatását segítő anyagokat, játékokat, térelválasztásra is alkalmas polcokat, textileket, terméseket, időt (játék folyamatosságához, ha lehetséges megtartjuk a játék helyszíneket, építményeket, folyamatos tízórai...) biztosítunk. Az óvoda és az óvodapedagógusok feladata, hogy megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenység mellett a szükség és igény szerinti együtt játszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, a nem direkt reakcióval éri el.

A játék a valóságot tükrözi, a gyerek tapasztalatait, élményeit játssza el, sajátos, gyakran átalakított formában. Bármelyik élménye lehet játékának motivációja. A kisgyermek folyamatosan találkozik a környező világ megnyilvánulásaival, amit nem mindig, vagy csak részben ért meg. Ez feszültséget okoz számára, amitől igyekszik megszabadulni. Képzeldésbe, cselekvésbe átfordítva próbálkozik benyomásait rendezni. Teszi ezt a játék nyelvén. A gyermek nem szakad el teljesen a valóságos helyzettől, mégis kilép belőle, amikor játszik. Ez a kilépés azt jelenti, hogy a mindennapi élet jelenségeit, tárgyait, személyeit behelyettesíti egy általa kitalált dologgal, tehát szimbolikusan formálja meg őket. Ez a képessége egyre gyarapodik, négy-öt évesé válva a szimbolikus kombinációk segítségével teljes játék jelenetek kidolgozására válik képessé.

Játék közben fejlődik a gyerekek mozgása, kez ügyessége, önállósága, kitartása, hozzáértése. A gyerek a játék útján ismerkedik a világgal, a tárgyakkal, a tárgyak tulajdonságaival, a valóság jelenségeivel, eseményeivel, és ismeri meg önmaga lehetőségeit. A "mintha" helyzet gazdagítja a képzeletet és a gondolkodást. A lehetőségek mérlegelése a tevékenység közben felmerülő akadályok leküzdése, a konfliktusok megoldása, hozzájárul a problémamegoldó gondolkodás fejlődéséhez. Az új lehetőségek gazdag áramlása a kreatív együttműködés fejlődését segíti elő.

Játék közben fokozódik beszédkedve, fejlődik kommunikációs készsége. A játékban elfogadhatóvá válnak a viselkedési szabályok, fejlődnek a társas kapcsolatok.

Az óvodáskor végéig a játék marad a gyerekek legfőbb tevékenysége, a munka és tanulás is megőrzi játékos jellegét.

Az óvodában kiemelt figyelmet kap a szabad játék túlsúlyának érvényesülése. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá játékos tevékenységsszervezésben is meg kell mutatkoznia.

Feladataink:

- a játék feltételeinek biztosítása: megfelelő hely, esztétikus és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakoztatását segítő anyagok, eszközök, játékszerek, nyugodt légkör, elegendő idő, gazdag élmények,
- az óvoda és óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportléggkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus játékokhoz, a szerepjátékokhoz, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz, az óvónő működjön együtt a játszókkkal,
- a gyerekek egyéni játékszínvonalának emelése, a játékfajták tartalmának gazdagítása.

Arra törekszünk, hogy az óvodában az udvaron és a csoportokban legyen megfelelő tér a játszó csoportok számára. A különböző jellegű játékoknak megfelelően állandó, ideiglenes és variálható játszó helyet alakítunk ki. A rajzolás, kézimunkázás, barkácsolás helye minden csoportban állandó. Az ehhez szükséges kellékek mindig elérhetők, megszokott helyen vannak. Az óvodába érkezéstől a hazamenetelig sokféle játéktevékenységben vehetnek részt a gyerekek, önállóan szervezhetnek csoportos játékot, vagy játékiényüknek, hangulatuknak megfelelően. Fontosnak tartjuk, hogy a folyamatos játékidő minél egybefüggőbbben valósuljon meg, gyermekeink a játékok elrakása okozta megszakítás nélkül, folyamatosan és hosszan tudjanak játszani. Lehetőségeinkhez képest igyekszünk biztosítani a több napig tartó játék feltételeit. Az életkoruknak megfelelő játékidőt csak az étkezések, az önkiszolgáló tevékenységek és a pihenés szakítja meg. Ésszerű szabályok kikötésével a különböző játékok egymás mellettségének zavartalanságát biztosítjuk, ezzel az esetleges balesetveszélyeket csökkentjük.

Mindenből lehet játékeszköz, amit a gyerek annak gondol. Fontos, hogy az eszköz motiválja, ösztönözze, segítsen elgondolásainak megvalósításában. Legyen esztétikus és könnyen kezelhető. Közösén is készítünk, vagy gyűjtögetünk játékeszközöket /kavicsot, tollat, termést stb./. A játék tartalmának gazdagítását segítik az együtt átélt élmények minden évszakban, a közös séták, kirándulások, de a gyerekek egyéni élményei is. Valamennyi játékeszköz a nevelési időben használható, délelőtt, délután egyaránt.

A kisgyermek első valódi játszótársa a felnőtt, a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd, amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad.

Biztosítjuk, hogy a gyerekek fantáziájukat, saját elgondolásait szabadon valósíthassák meg a játékban. A segítség mértéke és módja a konkrét játékhelyzettől, a gyerekek fejlettségétől és igényétől függ. Csak akkor lépünk közbe, ha a konfliktushelyzetet a gyerekek nem képesek egyedül megoldani.

Óvodapedagógusaink érdeklődő, segítőkész magatartásukkal oldott légkört tudnak teremteni. Ezzel csökkenthetik a gyermekek szorongását, kudarcától való félelmét. A gyermekek így megtanulhatják, hogy szabad kísérletezni, tévedni, csak javítani kell azt, ami nem sikerült. Ha a gyermek mindig meghallgatásra talál, akkor szívesen megosztja a gondjait, örömeit az óvodapedagógussal.

Arra törekszünk, hogy hagyjuk a gyereket cselekedni, de ha szükség van rá, modellnyújtó játszótársak legyünk. Szemléletünk jellemzői, hogy elsősorban a jót látjuk meg minden gyerekben, a játék során is mindig pozitív megnyilvánulásaira építünk. Óvodásaink képességeinek kibontakoztatását minden eszközzel biztosítjuk, éppen ezért minden apró sikerének, fejlődésének örülünk. Ösztönözzük őket a választott tevékenységek megismétlésére és az újra próbálkozásra.

A gyerekek érzelmi-, hangulati állapotáról, értelmi képességeiről, beszédkészségéről játék közben szerezhethetünk információt.

A gyakorlójáték során lehetőséget adunk, hogy önállóan próbálkozzanak a játékeszközök rendezgetésével a földön, az asztalon és az udvaron, hogy alkalmuk legyen újabb ötletek kitalálására. A finommozgások elemeit különféle változatokban próbálhassák ki, gyakorolhassák, még biztosabban bánjanak az összerakható, szétszedhető játékokkal és saját magukkal. Eközben fejlődnek érzékszerveik: gyakorolják a látást, hallást, tapintást; mozgásuk összerendezetté válik. A hangok ismételtetése pozitív élményeket vált ki, ami elősegíti a beszédkészségük fejlődését. Ebben a folyamatban az óvónő figyelemmel kíséri minden egyes gyermek fejlődési ütemét és a játék menetét ehhez igazítja.

4 - 6 - 7 éves korban már nem ez a játékforma jellemző, de ha azt tapasztaljuk, hogy egyes gyerekek kizárólag ezen a szinten maradnak, megkeressük az okát és igyekszünk átsegíteni ezen a fejlődési szakaszon. Szükség esetén szakember segítségével.

Az óvónő bábjátéka vizuális élményhez juttatja a gyerekeket. Kézméretüknek megfelelő könnyen mozgatható sík - fakanál bábokkal maguk is próbálkozhatnak. Bábok készítéséhez sokféle anyagot használunk, amit együtt is készítünk a gyerekekkel, pl. termésbáb. Lehelőséget adunk az esztétikai élményt nyújtó irodalmi alkotások eljátszására. Többszöri ismétléssel megismertetjük a mese hőseinek tetteit, hangját, mozdulatait. Alkalmat adunk, hogy a gyerekek saját elgondolásuk alapján játsszák el az önként kiválasztott darabot. Érdeklődést felkeltő bábjátékkal kedvet ébresztünk a gyerekekben a bábozáshoz. Lehetőséget biztosítunk arra, hogy a látottakat ők maguk is eljátszhassák, de alkalmat adunk a kedvenc bábok mozgatásának gyakorlására is, ahol maga a mozgás jelent vizuális élményt a gyerekeknek. A mesék, kitalált történetek egyre hosszabbodnak, a szereplők száma növekszik.

A gyerekeket az alkotás öröme ösztönzi a konstruálásra, a „valamit létrehozni” igénye, a kreativitás mellett fejleszti értelmi képességüket is. Elősegítjük, hogy minden gyerek megtalálja, a neki legmegfelelőbb építő és konstrukciós elemeket és képes legyen ezekkel elmélyülten játszani. A gyerekek kérésére néhány napig megőrizzük az építményt.

A szabályjáték jellemzője, hogy pontos, meghatározott szabályok szerint zajlik. A szabály betartása vagy megszegése különböző érzelmeket vált ki a játék résztvevőiből. A szabályjátékban a gyerekek önállósága a szabály önkéntes vállalásában fejeződik ki. A szabályjátékok egyes fajtái főként a gyerekek mozgását fejlesztik /testnevelés, zenei nevelés stb./, mások elsősorban értelmi képességeiket /különböző társasjátékok, képes kirakók, nyelvi játékok/.

A szimbolikus - játékok során a gyermekek élményei és életkoruk is meghatározza a játék témaválasztását. A kisebbek általában közvetlen környezetükből (pl.: család) választanak

témát. Ezzel kapcsolatban a legfőbb élményük a főzőcske, baba vendégség, babafürdetés. A kicsik a tárgyakkal való cselekvést utánozzák – kavargatják az ételt, de nem biztos, hogy meg is etetik. A játék rövid ideig tart, egy érdekes eszköz hatására új játékot kezdenek.

A középsősök, nagyok szívesen választanak a felnőttek munkájával kapcsolatos témákat: építkezés, boltos, fodrászos, könyvtáros játék. A nagycsoportosok akár napokig is játsszák a témát, és amíg van élményük, ismeretük, bővítik azt. A kicsik nem együtt, hanem egymás mellett játszanak. A nagyobbak már együtt játszanak, elosztják a szerepeket, és ennek megfelelően tevékenykednek. Közösségi kapcsolatok alakulnak ki az együtt játszók között.

A legfőbb fejlesztési forma, amely keretet és lehetőséget nyújt a sajátos nevelési igényű gyermekek meglévő fejlettségi szintjét kihasználva a fejlődés biztosítására. Teret enged a személyiség egészének komplex fejlesztésre, biztosítja a gyermek beilleszkedését. A játéktevékenységek által biztosított öröm és sikerérzés élményét átéli a gyermek, amely újabb megismerő tevékenységre, gyakorlásra ösztönzi, ezáltal biztosítva a fejlődés érzelmi hátterét.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végén

- A gyerekek képesek szabályokat betartani, a növekvő feszültség és megnyugvás állandó változásai között,
- képesek olyan játékhelyzeteket létre hozni, amelyeket érzelmeik alapján ábrázolnak, a szerepek és eszközök kiválasztását is önállóan végzik,
- ismert meséket szívesen báboznak, dramatizálnak,
- esetenként barkácsolást kezdeményeznek, amit felhasználnak más játékokban is,
- egyéni ötletek alapján képesek, olyan építményeket létrehozni, amelyek egyre pontosabbak és kombináltabbak
- a gyakorlójáték csak a konstruáló és szerepjáték elemeként jelenik meg,
- igényükké válik a társakkal való együttműködés, fejlődik közösségi magatartásuk.

V.3. Verselés, mesélés

Az óvodai irodalmi nevelés az óvodai élet egészét átható folyamat.

A tevékenység célja:

Megfelelő irodalmi élmény nyújtásával, a gyermekek önismeretének, pozitív emberi kapcsolatainak segítése, a világ megismerése, belső képteremtés képességének fejlesztése.

Feladata:

- az anyanyelv megismertetése, nyelvi képességek fejlesztése,
- az irodalmi anyag igényes kiválasztása,
- változatos irodalmi élmények közvetítése mesével, verssel, bábozással, dramatikus játékkal.

A mesélés, a verselés, a báb és dramatikus játékok az anyanyelvi nevelés legfontosabb területe és módszere. Ezen keresztül fejlődik az óvodás gyermek nyelvtanilag helyes beszéde, metakommunikációs és érzelmi kifejezőkészsége.

A mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez, ezzel megalapozva a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatukat, ami elősegíti

az olvasóvá válást. A mondókák, dúdolók, versek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak, eközben fejlődik emlékezetük, képzeletük, szókincsük. A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat. A meseválasztáskor szükség van tudatosságra, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére. Az élősavas mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének alakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, és egyben feloldást és megoldást kínál. A mese tárgyi világot is megelevenítő, átélkesítő szemléletmódja és az ehhez társuló, a szigorú ok okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek érzelmi biztonságban éri magát, és a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás során eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. A mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására. A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással, illetve ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmeséknek, népi hagyományokat felelevenítő mondókáknak, rigmusoknak, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemeinek, meséinek -, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek, valamint más népek, nemzetiségek meséinek egyaránt helye van.

Fejlesztés tartalma:

3-4 éves korban:

Életkori sajátosságoknak megfelelően az irodalmi nevelés anyagát a ritmikus mondókák, - simogatók, - tapsoltatók, - lovagoltatók, - mondókamesék alkotják.

A többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt dúdolók, versek, mondókák hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez.

A beszoktatás időszakában ezek jó szolgálatot tehetnek. A vigasztaló játékok a felnőtt barátkozását, a feltétlen elfogadást jelentik.

Minél kisebbek a gyerekek, annál több legyen a dal, - a mondókajáték, és ezt kövesse az állathangutánzó és felelgetős mesemondókák, - halmozó és láncmesék, versek, majd a fokozatosan hosszabbodó prózai mesék.

4 - 5 éveseknél:

Népi mondókák, névcsőfolók kapjanak helyet. A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és sok alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre.

Verseknél szerepeljenek a vidám, groteszk, humoros versek is. Kerüljön sor a 2-3 epizód összekapcsolásával szerkesztett prózai állatmesékre, halmozó és láncmesékre, egyszerűbb szerkezetű tündérmesékre.

5 - 6 - 7 éves korban:

Ebben a korban is ismételgessék a kiskortól tanult verseket, meséket. A versek témaköre kiszélesedhet, de a gyermekkor élményvilágára épüljön. Szívesen hallgatják a lírai verseket is. Ez az igazi kor a mesehallgatáshoz. Már megjelennek az állatmesék mellett a cselekményekben gazdag népmesék, tündérmesék, tréfás mesék is. Tervezzünk folytatásos meséket is, mert szívesen hallgatják, várják a mese folytatását.

Mondókák, versek

Az érzelmi biztonság megadásának s az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszközei a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermekeknek érzéki-érzelmi élményeket adnak. Az óvodába kerülő 3-4 éves gyerekek első irodalmi élménye, vigasztaló ölbeli játékokkal, ritmikus népi mondókákkal, mozgással kísért dúdolt, énekelt szöveg ismételtetésével kezdődik. Megismerkednek vidám rigmusokkal, állathívogatókkal, kiolvasókkal, altatókkal.

A versek ritmusa, zeneisége, rímei, a fantáziát megmozgató képek elvezetik a gyermekeket a művészetek élményéhez. A mondókák rövid, ritmikus szövegei játékosak és gyermekeink számára befogadható egységek. El tudják képzelni, sőt később ők maguk is megtanulják és mondogathatják. Ezzel fejlődik a fantáziájuk, a ritmusérzékük, a zenei hallásuk, de az irodalmi élmény kezdete is ez. Mondókáknál, néha verseknél a játék és a mozgás szorosan kapcsolódik a cselekményhez, érthetőbbé, elképzelhetőbbé és élvezetesebbé téve azt.

A felnőtt minta spontán utánzásával a mondókák, versek részévé válnak a gyermekek mindennapi tevékenységének. A cél nem megtanítani, hanem verselni, mondókázni jókedvűen!

Mese

A mesélés közösségi összetartó erő, lehetővé teszi a közös szórakozást, az együttlét örömét. A mesélési alkalmaknak illeszkedni kell a mindennapjaink menetébe, a helyszín az időpontokhoz hasonlóan változtatható is lehet (hús fa árnyéka, virágoskert nyugodt része, csoportban a galéria, szőnyeg). Lényeg, hogy sokszor sokat meséljünk, és legyünk igényesek a választást illetően.

A mesehallgatásra utaló ismétlődő szokások megteremtésével (állandó hely, mesepárna, gyertyagyújtás), egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktatjuk a gyerekeket a mese figyelmes végig hallgatására.

Az óvodáskorú gyermekek gondolatvilágába a mese tökéletesen illeszkedik. A mesét és a gyermeki világlátást is az, az alapvető hit működteti, hogy a világban rend uralkodik, és ha az egy kis időre meg is bomlik, a harmónia helyre áll. A mese a gyermek érzelmi, értelmi és etikai fejlődését is elősegíti. Életkornak megfelelően tájékoztat a külvilág és az emberi belső világ érzelmi viszonyairól, a lehetséges viselkedésformákról. A mesében lévő csodálatos dolgok megfelelnek a kisgyermek világgképének. Ezek az elemek nem vezetnek el a valóságtól, hanem éppen ráébresztenek a realitásra. Általa a gyermek nem álmvilágban fog élni, éppen ellenkezőleg, hiszen a csodás mesei elemek (tündér, boszorkány, sárkány, átváltozások) mind a gyermek számára felfogható, érthető szimbólumok. A mesék a félelmek, szorongások leküzdése mellett az anyanyelv használatát teszik könnyebbé, fejlesztik a gyermek szókincsét. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek érzelmi biztonságban érzi magát.

Dramatizálás

Az irodalmi alkotások, ha érzelmileg megragadják a gyerekeket, élményeiket szabadon választott, kötetlen módon dramatizálják. A mesék hőseinek tetteit, a cselekmény menetét, a szereplők mondanivalóját, mozdulatait a gyerekek saját elgondolásaik alapján játsszák el.

A dramatizáláshoz gondoskodunk különféle eszközökről, jelmezekről, a különböző szerepeket jelző kellékekről.

Bábozás

Az esztétikai élmény éppen úgy forrása lehet a bábozásnak, mint bármely más tapasztalat, elképzelés.

Az óvodáskorú gyermek igen fogékony a bábjáték iránt. A bábjátékban a gyerekek közvetlenül nyilvánulnak meg, játéktevékenységük a környezethez való viszonyukat, az átélt cselekvés vagy történet általuk felfogott tartalmát tükrözi.

A gyermek bábjátékában először a funkció, később az utánzás, majd a szerepalakítás öröme tükröződik. Színes, megragadó, érdeklődést felkeltő bábjátékkal igyekszünk kedvet ébreszteni a gyerekekben a bábozáshoz.

Először az óvónők, majd a gyerekek fokozatos bevonásával próbáljuk megjeleníteni az egyszerű meséket bábuval vagy dramatikus játékkal.

3-4 éves korban elsősorban a báb mozgása kelti fel a gyerekek érdeklődését, mivel számukra a cselekvés kifejezőbb, mint a szó.

Egyszerű báb jeleneteket látnak. Legyen a csoportszobában néhány olyan báb, amelyet az óvónő gyakran használ és a gyerekek jól ismernek.

4-5 éves korban a gyermekek már kezdik utánozni az óvónőtől látott játékokat, a mesék eljátszása ragadja meg őket.

Egy-egy mozzanatot utánoznak, de már szöveget is mondanak. A gyerekeknek a legalkalmasabb kezdetben a gyűszűbáb. Ahogy ügyesedik a kezük, kaphatnak zsákbábót is.

5-6-7 éves korban a gyermekek már szépen, folyamatosan mondanak mesét, átélt, kifejező módon színezik a mese dialógusait. Színesen, részletesen beszélnek élményeikről.

A gyerekek már képesek a látott meséket folyamatosan eljátszani, ez már igazi bábjáték.

Az óvónő előadásának fő szabálya minden korcsoportban a beszéd zenei elemeinek érvényesítése. Mindennap és elalvás előtt is naponta, rendszeresen mesélünk a gyerekeknek.

Lehetőséget adunk önálló mesemondásra, a mese önálló befejezésére. A gyermekek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és /vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja. Kezdeményezzük a szülők körében, hogy otthon is legyen rendszeres mesélés.

Közös ünnepeink hangulatát az óvónők báb vagy dramatikus játékaival gazdagítjuk.

A fent említettek mellett az SNI gyermekeknél is nagyon fontos az irodalmi művek, versek, mondókák felhasználásával, mondogatásukkal, ritmusuk által a személyes kapcsolat, mint a fejlesztés érzelmi alapjának kialakítása, meshallgatással a szabályokhoz, normákhoz való igazodás elsajátítása.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- a gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat,
- várják, igénylik a mesehallgatást,
- szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak az óvoda kiscsoportosainak és önmaguk szórakoztatására is,
- tudnak meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgással megjeleníteni, kifejezni,
- erősödik én-tudatuk, önbizalmuk
- fejlődnek, bensőségesebbé válnak érzelmi kapcsolataik.

V. 4. Ének, zene, népi játék, tánc

A tevékenység célja:

A 3 - 6 - 7 éves korú gyermekek zenei ízlésének, esztétikai fogékonyságának formálása, a közös játék és zenei élmény segítségével.

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermekeknek, egybe felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös énekes zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. A népdalok éneklése, a gyermek – néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbblépését segítik.

A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket.

A népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

Feladata:

- a gyermek zenei hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének, játékos zenei alkotókedvének fejlesztése,
- a zenei nevelés alapvető feltételeinek megteremtése, a tudatos, tervszerű és folyamatos fejlesztő hatások megszervezése,
- zenei önművelődésre és önképzésre való igény
- a zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet forduló pontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződjenek,
- a népi játék, gyermekdal, néptánc és zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus vegye figyelembe a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is,
- az éneklés, zenélés, népi játékok, néptánc a gyermekek mindennapi tevékenységének részévé válnak a felnőtt minta spontán utánzásával.

A gyermekek zenei nevelését 3 illetve 4 éves távlatban tervezzük, így a fejlesztési tervek egymásra épülnek. A foglalkozásokat változatos módszerekkel a gyermekek aktív részvételére támaszkodva szervezzük meg.

A tevékenység, foglalkozás menetét meghatározza:

- a zenei feladat,
- az anyag jellege,
- a gyerekek fejlettségi szintje,
- az óvónő ötletessége.

Az óvónő kövesse a fokozatosság elvét a zenei anyag feldolgozásában, a játékok sorrendjében, a zenei képességek fejlesztésében.

A zenei nevelés személyiség fejlesztő hatását – érzelmi, értelmi, szociális téren – kihasználjuk. Az óvodába kerülő, szülőjétől nehezen elváló gyermek vigasztalását, felvidítését, figyelmének elterelését ölbeli játékkal, lovagoltatóval, höcöggetővel, tréfás dalokkal is elérhetjük. Közben a gyermekek zenei képességei fejlődnek (tiszta éneklés, hallásfejlesztés, ritmikai képességek, zenei alkotó kedv, zenehallgatóvá nevelés).

A zenei mondókák, énekek, énekes játékok az anyanyelvi és a testi fejlesztésben is fontos szerepet töltenek be (szókincsbővítés, artikuláció, mozgáskoordináció).

A beszédfejlesztésben a mondókák, dalok egyenletes lüktetése a folyamatos beszédet készíti elő, hatását a szabályosan ismétlődő mozgással fokozhatjuk (koppantás, taps). A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogyan beszélnek. A lelassított mondókák, énekek ismételtetése segíti a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését.

A dalos játékok mozgásformáinak változatos alkotóelemeivel a nagymozgásokat fejleszthetjük (futás, járás, tapsolás, ugrás) és a fizikai állóképességet növelhetjük (János úr készül...). Az egyensúlyérzéklet ritmikus mozgással erősíthetjük, fejleszthetjük (Erre kakas..., Sánta róka...). A zenei fejlesztés során a kéz mozgulatának irányítása, szem-kéz koordináció is megvalósulhat (ujjak egymáshoz érintése, dió hangszer használata az egyenletes lüktetés, ritmus érzékeltetésekor)

A gyermekeket minél több élményben kell részesíteni, ezáltal kialakul bennük a közösségi érzés és fejlődnek társas kapcsolataik. A körjátékok közben erősödnek a baráti érzéseik, oldódnak gátlásaik, fejlődik alkalmazkodó képességük, szabálytudatuk. Szerepcserénél, párválasztásnál kimutatják szeretetüket és örömet jelent számukra mások szeretete. (Ennek a kislánynak...)

A zenehallgatás forrása zömében az óvónő hangja. Az óvodapedagógus hangszeren történő játéka elvarázsolja az óvodásokat, erősíti a viszonyukat a nevelőhöz (furulya, citera).

A meleg légkör és a zenei élmények, az óvónőhöz való érzelmi kötődést erősítik. Az óvónő a kapcsolatban modell, a gyermekek őt utánozzák. A felnőtt minta spontán utánzásával az éneklés, zenélés részévé válik a gyermekek mindennapi tevékenységének. A lényeg, hogy nem megtanítani kell, hanem énekelni jókedvűen!

A figyelem koncentrációt, az emlékezetet és a gondolkodást a dallamhoz és ritmushoz kapcsolódó visszhang-játékokkal, az új énekek és mondókák rögzítéséhez szükséges felidézések által, és az ismert énekek, mondókák felismerésével fejleszthetjük. A kreativitást, képzeletet fejlesztjük a köszönések, mondókák, mesék megzenésítésével (éneklésével), zenei improvizálással, az ehhez kapcsolódó mozgással, táncal.

A fejlesztés tartalma:

3 - 4 éves kor

A játékok elsősorban kétszemélyes, egyszerű, utánzó mozgással kísért szerepjátékok.

Zenehallgatás anyaga:

- magasabb, - mélyebb hangok felismerése és a térbeni érzékeltetés megpróbálása.
- halk - hangos közötti különbség megfigyelése.
- zörejek felismerése
- egyenletes löktetés érzékelése
- egyszerű ritmushangszerek használata.

4 - 5 éves kor

A játékok főként csoportos jellegűek legyenek /körjáték, szerepcserélő, sorgyarapító, párválasztó.

Zenehallgatás anyaga:

Magyar és más népek dalai, válogatott énekek és hangszeres műzene

Zenei feladatok:

- magasabb és mélyebb hangok megkülönböztetése, térbeni mutatással,
- éneklés közben dallamvonal mutatása,
- halk, hangos fogalom pár megértése, zenei tevékenységeken alkalmazása egyénileg is,
- finomított hangszínek különbségeinek meghallása,
- a természet és a környezet hangjainak megfigyelése (zörejek),
- egyenletes löktetés kifejezése (mozgás - taps),
- dalok, mondókák ritmusának kiemelése,
- hangszerek használata,
- kis dallamfordulatok kitalálása.

5 - 6 - 7 éves kor

A játékok változatos formái, pl. új térformák, sor és ügyességi játékok, pársjátékok.

Zenehallgatás anyaga:

Magyar és idegen népek dalai és hangszeres műzenei darabok

Zenei feladatok:

- halk-hangos különbsége más fogalom párokkal összekötve,
- dallamfelismerés,
- dallambújtás,
- hangszínek megfigyelése, megkülönböztetése,
- hangszer hangjának felismerése,
- egyenletes löktetés és dalritmus megkülönböztetése és összekapcsolása,
- dalritmus kiemelése,
- ütőhangszerek használata, dallamok kitalálása.

A Múzeumlátogatás keretén belül a tárgyi emlékek bemutatásával gyerek közelivé hozzuk a kiállítást és tudatosítjuk, hogy Beethoven járt Martonvásáron.

SNI és hátrányos helyzetű gyermekeknél különösen fontos, hogy az ének, a ritmus, a mozgás segítségével összetett módon, kölcsönhatásban fejlődnek a pszichikus funkciók, testi képességek, alakulnak szociális kapcsolatok, érzelmek. A fejlődés eredményeként gyarapodnak az ismeretek, fejlődik testsémájuk, térbeli tájékozódásuk.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén.

- a gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat, tudnak különböző térformákat alakítani,
- a gyermekek gátítások nélkül egyedül is tudnak énekelni,
- tudnak élvezettel figyelni a zenehallgatásra,
- megkülönböztetik a zenei fogalom párokat,
- tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni,
- érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát,
- felismerik a halk-hangos közötti különbséget, és tudnak halkán, hangosan énekelni, beszélni.

V.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Az ábrázoló tevékenység a tárgyi világ megismerését, újra alkotását teszi lehetővé a gyermekek számára. A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényeken való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

A tevékenység célja:

A gyermekek vizuális észlelésének, emlékezésének, fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése. A gyermekek tér-, forma-, színeképzésének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, a szép iránti nyitottságuk, igényességük kialakítása.

Az alkotás örömeinek megtapasztaltatása. Az íráshoz szükséges mozgáskoordináció alakítása.

Feladata:

1. alkotó, alakító tevékenységek tartalmának bővítése, minőségének fejlesztése,
2. egész nap folyamán, tér, változatos eszközök, esztétikus környezet és a tevékenység szervezeti formájának biztosítása,
3. az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyerekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézi munka különböző technikai alapelemeivel és eljárásokkal,
4. előtérbe helyezni a természetes anyagokat, termékek felhasználását, új megoldások keresését, a kreativitásra, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra nevelés,

1.) Alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének fejlesztése

Rajzolás, festés

Különbféle eszközökkel és technikai megoldásokkal. pl. fedőfestés, festékcsurgatás, fröccsentés, törlési technika.

A rajzolás, festés különféle nagyságú, felületű, formájú anyagra, a képi plasztikai kifejezőképesség birtokába juttatja a gyermekeket, alakítja elemi képolvasási, komponáló képességüket.

Kézimunka jellegű tevékenységek

Az óvodai nevelésben sokszínű tevékenységet jelent pl. agyagozás, gyurmázás, tépés, vágás, ragasztás, varrás, szövés, fonás, térplasztika, építmények készítése.

Ennek gyakorlása közben fejlődik a gyermekek finommotorikája és egyéb képességei, a rész és egész viszonyának megértése, a térbeli tájékozódás, a háromdimenziós látásmód kialakulása. A legváltozatosabb eszközökből a gyerekek különféle építményei a tárgyak és részeik közötti összefüggéseket, külön-külön használatosakból egy-egy új keletkeztetésének a lehetőségét, és mindezek megértését valósítják meg.

Az ünnepi készülődések során a gyerekek részt vesznek az ünnepekhez kapcsolódó jelképek közös készítésében pl. adventi koszorú készítése, mézeskalács formázása, díszítése, farsangi maszk készítése, húsvéti tojásfa készítése.

Az ábrázoló tevékenység során lehetőleg természetes anyagokat használjunk, ezeket közösen gyűjtögetjük:

- állati eredetű: gyapjú, toll, bőr
- fonalak, spárgák, agyag, kavics, textíliák
- növények: nád, sás, gyékény, szalma, vessző
- termések: kukorica, makk, gesztenye, csuhé
- agyag

3 - 4 éves korban

A gyerekek szívesen tevékenykednek az ábrázolás eszközeivel, anyagaival, és felfedezik, hogy azokkal ki is fejezhetnek valamit.

A látással, tapintással tapasztalataik bővülnek a tárgyak térbeli kiterjedéséről, a különböző anyagok tulajdonságairól (sima, érdes, lapos, stb.).

Az ismert anyagokat, eszközöket használják változatosan, ismerjék meg használatuk módját:

- a papírra rajzolni, festeni lehet, gyűrődik, elszakad a papír, ha a ceruzát erősen rányomják, és a ceruza hegyi is kitörik,
- az ecsettel, ceruzával, krétával különböző "képeket" készíthet,
- az agyag vagy gyurma gyúrható, formálható, lapítással, gömbölyítéssel, hengerítéssel, sodrással különböző tárgyakat készíthetnek belőle.

Ábrázoljanak kevés tagozódást mutató tárgyakat, jelenjen meg témáikban a személy ábrázolása. Bátran, önbizalommal fejezzék ki saját formanyelvükön, a bonyolultabb saját választású témáikat. Ismerjenek néhány, a környezetükben gyakran előforduló színt, melyeket ábrázoló tevékenységük során használjanak is.

5 - 6 - 7 éves korban

A gyerekek ismereteik, gondolataik, élményeik, kifejezésére bátran, biztonsággal használják az ábrázolás eszközeit. Örömmel, saját kezdeményezésükre is ábrázoljanak. Ábrázolásuk változatos legyen, tagoltságot mutasson, változatosan alkalmazzák a színeket. Tudjanak formákat mintázni elképzeléseik alapján és megfigyeléseik felhasználásával. Elképzeléseik után tudjanak meseszereplőket, meserészleteket, színekkel, formákkal, mozgással ábrázolni.

Diszító - tervező feladatokat tudjanak megoldani sorakoztatással és más elrendezéssel vonalas és folthatású mintaelemekkel, változatos színekkel, rajzolással, festéssel, papírmunkával, agyagra karcolással stb.

Tudjanak egyszerű formákat papírból kivágni, hajtogatni, ragasztani, papírelemekből és más anyagokból - termények, kavicsok - képet, játékot tervezni és készíteni.

Ismerkedjenek meg a szövés és fonás egyszerű műveletével.

A csoport és az öltöző díszítéséhez felhasználjuk a gyermekek alkotásait.

2.) A tevékenység szervezeti formájának biztosítása

Óvodánkban az alkotó-alakító tevékenységek a mindennapi játékba integrálódnak. Hetente, mikro csoportos formában szervezünk kötetlen formájú tevékenységet. Ebben a szervezeti formában biztosítjuk az egyéni segítségnyújtás lehetőségét, ahol minden gyermek megalkothatja az ajánlott eszközökkel képi-plasztikai elképzeléseit. Megjelenítik saját egyéniségüket, fantázia és élményvilágukat, érzelmeiket, vágyaikat. Sokféle anyaggal és eszközzel dolgozunk, alkotunk a természetben található anyagokból, falevélből, tojáshéjból, fakéregből, kavicsokból, és minden olyan anyagból, amelyet tudásunk és fantáziánk szerint alkalmazni lehet és tudunk. Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképességek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését a gyermekek tér-forma és szín képzeteinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását támogatják.

3.) A feltételek megteremtése az óvónő feladata, az óvónő szerepe

Az óvónő ízlése, mint modell, követendő példaként hat a gyerekekre. Az óvónő feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, mintázás és kézi munka különböző technikai alapelemeivel, eljárásaival.

Fontos, hogy a csoportszoba színvilága, a tárgyak és dekorációk mértéktartóak, ízlésesek legyenek. A csoportszoba külső megjelenésében is tükrözze az évszakot, a gyerekek érdeklődését, illetve a játéktevékenység témáinak alakulását. Az óvónő az általa ismert ábrázoló tudást hitelesen, utánzásra-, alkotásra ösztönzően tudja átadni.

A tevékenység gyakorlásához megfelelő méretű és minőségű eszközöket biztosítunk. A kiválasztásnál szem előtt tartjuk a praktikumot, a célszerűséget és az esztétikumot. Fontosnak tartjuk, hogy a csoportszobában megfelelő, konkrét hely legyen az alkotó- alakító tevékenységekhez. A gyermekek kényelmesen elférjenek az asztalnál, a játszó gyermekek ne zavarják őket. Nyugodt légkörben tudjanak bekapcsolódni a tevékenységbe, ahol elegendő idejük van az alkotáshoz.

Az eszközöknek állandó helye van, ahol a gyermekek eléri. Megtanítjuk őket a különböző eszközök biztonságos használatára. A mindennapi szabad játékban is biztosítjuk a festéshez, rajzoláshoz, mintázáshoz, hajtogatáshoz, ragasztáshoz a feltételeket.

A foglalkozást kötetlen formában szervezze az óvónő, építsen a gyerekek természetes érdeklődésére, tevékenységvágyára. A vizuális tevékenységekhez biztosítsa az óvónő a zavartalan, állandó helyet, a méretben, minőségben megfelelő eszközöket és lehetőségét annak, hogy a gyerek egész nap tevékenykedhessen. Adja meg a gyermek számára a választás lehetőségét anyagban, témában, technikában vagy mindháromban.

Ha a gyermek mindennapi életében, játékában az ábrázoló tevékenységek, technikák, minél több lehetősége épül be, a technikák gyakorlására-, pontosítására - eleinte gyakorlójáték szintjén - előbb-utóbb elér arra a technikai szintre, amikor munkái, művei kifejezővé válnak, tükrözik a világról szerzett ismereteit, de elsősorban érzelmi megnyilvánulásait.

Az ábrázolás - kézimunka - fogalmkörét a környezeti, az irodalmi foglalkozásokhoz, az ünnepek előkészítéséhez, valamint váratlan, a gyerekek számára élményt jelentő alkalmakhoz kapcsolja. A gyerekek környezetében végbemenő változások és azok színeinek megfigyeltetésével a szépség iránti vonzódás és értékelő képesség alakítható.

Feltétlenül hagynunk kell, hogy a gyerek saját szintjén, saját elgondolásai szerint, saját élményeit alkossa újra. Ebben akkor segítsünk, irányítsunk, ha elakad, ha szüksége van instrukciókra. Ilyen lehetőségek mellett a gyermeki fejlődés mozgatórugója az önfejlesztés lesz, hiszen a gyermek is arra törekszik, hogy alkotásai egyre inkább hasonlítsanak a valóságra.

E tevékenység közben erősödik önkifejezése, esztétikai érzéke, pontosabb ismereteket szerez a tárgyi világról - egyben önbizalma is erősödik, hiszen ez az a tevékenység, melyben nem lehet rosszat létrehozni.

Az SNI gyermekekkel ugyanúgy megszerettetjük az alkotó tevékenységeket, figyelembe véve sérültségüket.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- örömmel, saját kezdeményezésre ábrázolnak,
- képzalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket,
- a gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, a színek egyéni alkalmazása,
- örülnek alkotásaiknak és a közösen elkészített kompozíciónak,
- plasztikai munkáik egyéni, részletezőek,
- téralakításban, építésben bátrak, ötletesek, együttműködőek,
- rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne, szívesen nézegetnek népi és műalkotásokat,
- megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak az alkotásokról.

V.6. Mindennapos mozgás

A tevékenység célja:

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely- helyzetváltató-, és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzívfejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Mindezek nagymértékben hozzájárulnak a tanulási képességek, kompetenciák kialakulásához, fejlődéséhez. Célunk, hogy az az aktív szabad játék mellett hangsúlyosan jelenjenek meg az irányított mozgásos tevékenységek, amelyek játékos környezetben és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert.

A gyermek természetes mozgásigényére figyelemmel, a játékban, azon belül a szabad játékba ágyazott mozgástevékenységeket, az óvodai élet egyéb tevékenységeibe komplexen beépített testmozgást kiegészítik az irányított mozgástevékenységek, amelyek együtt hatnak a gyermek személyiségének fejlődésére (pl. pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás, tanulási képesség).

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres (napi) alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A spontán, a játékban, azon belül a szabad játékba ágyazott mozgástevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A tevékenység alapvető szervezeti keretei:

- spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység,
- irányított, mindennapos mozgásfejlesztés,
- szervezett mozgástevékenység.

A mindennapos irányított testmozgás a naponta végzett játékos kezdeményezésekkel valósul meg, rendszeres ismétlődésével hozzájárul az egészséges életmód keretében a mozgásigény kielégítéséhez.

Tervszerűen elősegíti a mozgásszervek fejlődését, a helyes testtartás kialakítását, erősíti a lábboltozatot, megelőzi a testtartási hibák kialakulását. Fokozza a gyermekek edzettségét, fejleszti testi képességeit. Kialakítja a gyermekekben az egészséges, jó szokást, hogy a mindennapi szervezett és rendszeres mozgás jó.

A mindennapi irányított testmozgás megtervezése gondos munkát igényel. Részét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. A mindennapos testmozgás az óvoda minden terében megszervezhető. A játékos

mozgás tevékenység frissítő jellege kell, hogy domináljon. A játék a mindennapi testnevelés középpontja, kiemelkedő szerepét biológiai és pedagógiai szempontok egyaránt indokolják. A mozgásos játékot kísérő öröm növeli a mozgással járó tevékenységek hatását. A játék a gyermekek számára az aktív pihenés egyik formája is. A tevékenység szervezését is tudatosan át kell gondolnia az óvónőnek. Legyen tekintettel az évszakokra és az időjárásra. Tavasztól-őszig lehetőség szerint a szabadban mozogjanak. A mindennapi testnevelés egy-egy anyagának felhasználása többféle módon történhet.

Ha egy-egy játék különös örömet jelent nekik sokszor, ahányszor kéri, játsszuk. A játékok ismétlésében az a törekvés vezesse, hogy mindig más és más gyermek jusson szerephez, lehessen fogó, stb.

A gimnasztikai gyakorlatoknál a hosszas magyarázatot kerüljük el. A gyermekek könnyebben tanulnak utánzással, így az óvónő lehetőség szerint mindig kapcsolódjon be a bemutatásba, a gyakorlatokat együtt végezze a gyerekcsoporttal, így meggyorsítja a megértést, segíti az első próbálkozásokat. Tehát fontos az óvónő esztétikus, példamutató mozgása.

A tornára mindig szabadítsuk meg felesleges ruhadarabjaiktól a gyerekeket, lazán, kényelmesen végezzék a frissítő tornát!

A mozgásigényt a gyermekek a csoportszobában a hordozható eszközök (egyensúlyozó tölcser, gördülő deszka, rugós deszka stb.) segítségével elégíthetik ki. Az aula és a tornaszoba lehetőséget ad rossz idő esetén is arra, hogy az egész csoport együtt tudjon mozogni. Az eszközök lehetővé teszik a mozgások sokszínűségét (Ayres-terápiás eszközök, Mozgáskotta, több gyermek által használható trambulín, gólyalábak, labdák stb.)

A SNI gyermekeknél feladatunk a személyiségfejlődés elősegítése, a mozgásban rejlő gazdag képességfejlesztési és nevelési lehetőség által. A fejlesztésen túl elvünk, hogy a mozgás örömteli, játékos, feszültséget oldó tevékenységet jelentsen a gyermekek számára.

Fejlesztés tartalma

A 3-4 éves gyermekek irányított mozgásos tevékenysége során a nagymozgások fejlesztésére helyezze a hangsúlyt az óvónő. Ismerkedjenek futásgyakorlatokkal. (Szökdelések, sorozatugrások, nekifutásból fellépés, majd leugrás.)

Végezzenek dobásgyakorlatokat. (Hajítás, helyből távolba dobás, labda feldobása, elkapása, labda leütés - elkapás stb.) A mozgásos játékok adjanak teret a támaszgyakorlatok gyakorlására. (Csúszások, húzások, mászások.)

A talajtorna elemei is jelentkezzenek a játékokban. (Gurulás a test hossz tengelye körül.)

Sok egyensúlyozó gyakorlatot játsszanak. Használják a "gólyalábakat", köteleket, padokat. Alkalmazzon az óvónő többféle, különböző típusú szert, eszközt, a mozgásos játékokhoz. A játékok ne legyenek se túl nehezek, de túl könnyűek sem. Késztesse a feladat a gyerekeket a mindig nagyobb és elvárható erő kifejtésre.

Fontos, hogy az óvónő mutassa, vagy mutattassa meg a helyes mintát, és igényelje a mozdulatok pontos, esztétikus gyakorlását. Az óvónő törekedjen a változatos eszközhasználatra, ezeket cserélgesse a gyermekek érdeklődésének megfelelően.

A 4-5 éves gyermekek természetes mozgásában még mindig a nagymozgások fejlesztésére kerüljön sor. A mozgásos játékban jelenjenek meg a futásgyakorlatok, három, négy akadályon át, fel- és lelépéssel, átbújással, tárgy hordozással stb.

Szervezzen ugrásgyakorlatokat (pl. egy lábon, páros lábon, szökdelésből, valamint felugrás két lábról és leugrás két lábra, helyből távolugró verseny).

Próbálgassák a célba dobást, egykezes felső dobással, babzsák hajításával terpeszből. Minél többet játszanak labdagyakorlatokat, annál jobban tudják a labdát feldobni és elkapni, különböző testhelyzetekben gurítani. Gyakorolják a támasz-gyakorlatokat (csúszást, kúszást, mászást, talajon és szereken).

A torna anyagaként gyakorolják a gurulóátfordulást, és a kézállás előgyakorlataként a "csikórugdalózást".

Kiemelt szerepet kapjon az egyensúlyérzék fejlesztése, a szem - kéz, szem - láb koordináció differenciálódása.

Vonalakon, kötélen, vízszintes és rézsútos szereken végezzenek egyensúlyozó gyakorlatokat. Szervezzen az óvónő lábboltozat - erősítő gyakorlatokat, megelőzendő a haránt és bokasüllyedést.

A csoportszobában a foglalkozásokon kívül ismétlegessenek bizonyos kedvelt mozgáselemeket.

Az 5 - 6 - 7 éves gyermekek mozgása már összerendezettebb, harmonikus ritmusú. Sokféle mozgáselemet ismernek, amit játékos formában ismételgetnek. Hangsúlyt kap ennél a korcsoportnál az észlelés, az alaklás formaállandóság mozgás közbeni fejlesztése, a finommotorika alakítása és a szabályjáték gyakorlati alkalmazása. Tervezzünk minél gyakrabban egyre kisebb testrészekkel végzett mozgásokat.

Osztatlan csoportokban a csoport minden tagja egyszerre tornázik. A különböző fejlettségű gyermekeknek a gyakorlatok nehézségi fokozatok szerinti differenciálásával biztosítjuk a megfelelő terhelést. Csoportfoglalkozási forma alkalmazásakor, amíg az óvónő az egyik csapatnál irányít, a többi gyermek felügyelettel, de önállóan játszik vagy gyakorol. Itt ügyelni kell arra, hogy egy időben csak egy olyan feladat legyen, amely direkt óvónői irányítást igényel. Osztatlan csoport esetében is szükséges, hogy a gyermekek a nekik megfelelő tempóban gyakorolhassanak mindenféle akadályoztatás nélkül. A külön - külön csoportokra való szétválasztást indokolja az is, hogy váltóversenyt, sorversenyt csak nagyokkal tudnak igazán jól játszani.

Az óvónőnek a következőkre kell még fokozottan figyelnie:

- a különböző fejlettségű gyermekek megfelelő szintű irányítást kapjanak egész mozgás tevékenység alatt,
- az óvónő értékelése és hibajavítása egyénre szabott legyen,
- különböző fejlettségű gyermekek együtt tornázásának pozitív hatásait (utánzás) tudatosan használja az óvónő,
- használja ki az udvari játékban rejlő sokoldalú fejlesztési lehetőségeket, inspirálja a csellengőket a mozgásra, a mozgás örömére.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végén:

- a gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban,
- a gyermekek nagymozgása, finommozgása, egyensúlyérzéke - észlelése, összerendezett mozgása kialakult,
- ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni,
- betartják a szabályokat a különböző versenyjátékok, ügyességi játékok játszásakor, megismerik a csapatmunka fontosságát,
- tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.

- szeretnek futni, képesek 50 - 100 métert kocogni,
- tudnak labdát pattogatni,
- törekednek győzelemre és megtanulják elviselni a kudarcot is,
- mozgás közben is figyelnek társaikra, megfelelően fejlett a közösségi magatartásuk.

V.7. Külső világ tevékeny megismerése

A környezet, a külső világ megismerése fontos az óvodás korosztály számára. Hangsúlyt kap a megismerés és a tevékenység.

A tevékenység célja:

A gyerekek életkoruknak megfelelő szinten minél több tapasztalatot szerezzenek tevékenységeken keresztül az őket körülvevő szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek.

A külvilágból szerzett ingerek, tapasztalatok fejlesztő módon épüljenek be a személyiségbe és alkossanak alapot a további fejlődéshez, mind a többségi, mind az SNI gyermekeknél. Cél:

- alapozzuk meg a környezet tudatosságát a gyermekekben, váljon természetes igényükké a környezet védelme,
- az egész életen át tartó tanulás igényének és képességének kialakítása érdekében az alapvető szokások, magatartási formák megalapozódjanak
- a matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése, a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása.

A célkitűzések megvalósulásának számtalan formája van, így az „Öko-kuckó” foglalkozások, „Ovi-zsaru” program, „Örökös Zöld Óvoda”-ként működés is.

Feladata:

- a gyermekekben alapozzuk meg a természet megismerésével a természet szeretetét, a természet tisztaságának, szépségének védelmét, valósuljon meg a minél több érzékszervre ható, élményt nyújtó, saját tevékenységen keresztüli tapasztalatszerzés,
- ismerjék a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások a közösséghez való tartozás élményét, összefogás, a nemzeti, a családi, a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét,
- törekedjünk arra, hogy a gyerekeket olyan hatások ériék, amelyek környezetük felfedezésére, a rácsodálkozásra ösztönzik őket, biztosítsunk elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, ismeretek rendszerezésére, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására,

- segítsük elő a gyerekek önálló vélemény alkotását (fejlődjön beszédmegértő és nyelvi kifejező képességük) döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a fenntarthatósági szemléletformálásra, a környezettudatos magatartás alakítására,
- a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jusson a gyerek és azokat a tevékenységeiben alkalmazza,
- ismerje fel a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: ezáltal alakul ítélő képessége, fejlődik tér-sík és mennyiség szemlélete.

Kiemelt feladatunknak tekintjük a gyerekek fenntarthatóságra nevelését, ami azt jelenti számunkra, hogy a gyerekeknek olyan környezettudatos gondolkodásmódot és életmódot közvetítünk, mely a Föld erőforrásainak megőrzésére és a környezetvédelemre összpontosít, az életkori és egyéni sajátosságokat figyelembe véve. Az energia- és víztakarékosságra, hulladékcsökkentésre, a helyi és szezonális élelmiszerek fogyasztására, a közlekedési eszközök megfelelő használatára hívjuk fel a figyelmet, az állatok és a növények életének és szerepének megismerésére, az évszakok, az időjárás megfigyelésére helyezünk hangsúlyt. Közös tevékenykedéssel érzékenyítjük a gyerekeket, empatikus készségüket fejlesztjük kertészkedés, növényápolás során magaságzásban, illatösvényen. Megfigyeljük a környeztünkben élő rovarokat, bogarakat, növényeket. Az ökológiai tudatosság és az egészséges életmód összekapcsolása során, a sok időt töltünk szabad levegőn, kiemeljük a zöld területek a világ minden fájának fontosságát, aktív életmódot népszerűsítünk.

Környezetvédelem, természetvédelem

Ha a környezetvédelem nevelésünk részévé válik, a gyerekek megtanulnak ügyelni a tiszta környezetre, kifejlődik bennük a természet iránti érzékenység, ekkor nemcsak a növény- és állatvilág, hanem az emberek iránt is megértőbbek lesznek. „Örökös Zöld Óvoda”-ként biztosítani kívánjuk, hogy az óvodásaink saját tevékenységükön keresztül még közelebb kerüljenek a természethez, ismerjék meg azokat a lehetőségeket, amelyekkel szűkebb és tágabb környezetüket védeni tudják (szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás, óvodakert, tanpálya). A gyermekekkel közösen biztosítjuk, hogy az itt maradó madarak ne maradjanak élelem és ivóvíz nélkül. Megszüntettük az óvoda területén a mérgező növényeket, helyette madárbarát bokrokat telepítettünk (orgona).

Az Öko-kuckó program interaktív helyzetben biztosítja az ismeretbővítés, gyakorlati ismeretszerzés és alkalmazás komplex megvalósítását, s ennek révén élmény teli, motivált keretben folyhat a fejlesztés. A csoportos helyzetben történő cselekedtetés biztonságérzetet nyújtva a közös felelősség vállalás érzetét erősíti. A cselekvés központú tevékenységek megmozgatják gyermek fantáziáját, s ily módon hatékonyan járulnak hozzá ökológiai gondolkodásmódjuk fejlődéséhez. Az „Öko-kuckó” foglalkozások 6 alkalomból álló interaktív program melynek részeit külön-külön is fel lehet használni, az óvodapedagógusok legjobb belátása szerint. Az Öko-kuckó program integrált módszerként történő alkalmazása kitűnő lehetőséget biztosít a másság megismertetésére és elfogadására.

Az „Ovi-zsaru” program keretében igyekszünk a gyermekek biztonságérzetét segíteni, erősíteni. Tudatosítjuk bennük a közlekedési szabályokat, mindennapi élet írott és íratlan szabályait, az ismerkedés szabályait, az utasítások betartásának fontosságát, hogy a veszélyes eszközök, nem játékszerek. A felmerülő problémákra a gyermekekkel közösen keressük a megoldásokat, illetve a megelőzés lehetőségeit.

Ovitábor

Több éves hagyományon alapuló, népszerűségnek örvendő, változó helyszínnel szerveződő néhány napos Ovitábort igyekszünk szervezni, külső finanszírozási források bevonásával, várhatóan júniusi vagy júliusi időpontban (az iskolai szünet idején). A következő nevelési évben tanköteles korba lépő nagycsoportosoknak ajánljuk fel a lehetőséget. A megfelelő felügyelet mellett először tapasztalhatják meg a gyermekek a szülőtől való több napos távollétet. Természeti környezetben ismerkedhetnek a növény- és állatvilággal, megfigyeléseket és egyszerű kísérleteket végezhetnek, megismerkedhetnek távolabbi helyszínek nevezetességeivel. Az Ovitábor szervezése, koordinálása 1 fő óvodapedagógus felelőssége, a csoportos óvodapedagógusok segítik a szervezést és az Ovitábor megvalósulását önkéntes alapon.

A megvalósítás legalább 18 gyermek jelentkezése alapján történhet meg, a maximum létszámot az önkéntesen jelentkező óvodai dolgozók száma határozza meg. Legalább 4 óvodai dolgozó (minimum 2 óvodapedagógus) részvétele szükséges a tábor teljes időtartamára, egy dolgozóra maximum 6 fő gyermek juthat.

Fejlesztés tartalma:

3 - 4 éves korban

- az óvoda elfogadása, megszerettetése után ismerkedjenek az óvodai környezetükkel, valamint az óvoda közvetlen környezetével,
- beszélgessenek a családról,
- ismerkedjenek a testükkel,
- séták alkalmával gyakorolják a helyes gyalogos közlekedést,
- figyeljék meg az évszakokat. (szépségét, színét, időjárását, gyümölcsseit, virágait.) gyűjtögessenek az évszakokhoz kapcsolódó "kincseket",
- figyeljék meg 3 - 4 állat külső jellegzetességeit, hangját,
- nevezzenek meg néhány környezetükben élő madarat, gondoskodjanak róluk nevelőik segítségével
- beszélgessenek a környezetben látható formákról, nagyságbeli, mennyiségi jellemzőkről.

4 -5 éves korban

- beszélgessenek a családról, tudják bemutatni saját családjuk tagjait, otthonukat,
- tudatosodjon bennük testünk ápolásának szükségessége, az orvos gyógyító munkájának fontossága,
- gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait, figyeljék meg a személy- és teherszállító járműveket,
- figyeljék meg az évszakokat, a természet változásait, szépségeit, színeit, keressenek összefüggéseket az időjárás és az emberek tevékenysége között,
- szerezzenek tapasztalatokat az időjárás és az öltözködés összefüggéseiről,
- az évszak táblán jelezzék a változásokat, hajtassanak virágot, ültessenek magot, gyűjtsenek különböző terméseket, és azokat hasznosítsák, készülhet kompót, sült gesztenye,
- gondoskodjanak a környezetünkben élő madarokról,

- kísérjék figyelemmel a különböző évszakokban folyó munkálatokat kertekben, határban, és az óvodában; virághagyma ültetés, virágos-gyógynövényes ládák gondozása, illatösvény, magaságyás növényeinek gondozása, gyűjtése,
- takarékoskodásra figyeljenek (víz, villany...)
- ismerjék meg a házi - és vadon élő állatokat. Hasonlítsák össze az ismert állatok környezetét, életmódját.

5 - 6 - 7 éves korban

- beszélgessenek a szűkebb és tágabb családról, annak tagjairól, a család szükségleteiről, kötelességeiről, jelenítsék meg szüleik foglalkozását,
- ismerjék az emberi testet, jussanak el általánosításokhoz, végezzenek összehasonlításokat,
- tájékozódjanak az óvoda tágabb környékén, látogassanak el közeli intézményekbe, középületekbe, üzletekbe,
- látogassák meg az MTA Kutató Központ Parkját, - a Beethoven Múzeumot, - az Óvodamúzeumot, - az Iskolát – a Könyvtárat,
- hasonlítsák össze a szárazföldi-, vízi-, légi-közlekedési eszközöket, személy és teherszállító járműveket.
- figyeljék meg az évszakok szépségét, színeit, árnyalatát,
- kísérjék figyelemmel a jelenségeket, környezetük növényeit, állatait,
- csíráztassanak, ültessenek növényeket, az évszak - időjárásjelző tábla mellett napszak bemutató tábla is legyen, amit a gyerekek önállóan kezeljenek,
- gyűjtögessenek a "mi éléskamránkba", a természet "kincseiből", és amit lehet, hasznosítsanak. (virágmag, gyümölcsök, zöldségek, termések, levelek),
- a különböző zöldségfélékből vegyes savanyúság elrakása, gyümölcsökből vitaminaláta készítése, sütőtök sütése, bodzaszörp készítése.
- a gyerekek végezzenek egyszerű kísérleteket növényekkel, állatokkal, vízzel, levegővel, talajjal. (katicabogár altatása, gilisztakomposztáló, szélforgókkal, gyertyalánggal levegő mozgásának bemutatása, hó olvasztás, esőerdő),
- bővítsék az állatokról szerzett ismereteiket, hasonlítsák össze az ismert állatok környezetét, életmódját, hasznát, gondoskodjanak a környezetünkben élő madarakról,
- vegyenek részt aktívan az óvodában virágok, gyógynövények ültetésében, folyamatos gondozásában, veteményeskert rendezésében.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- a gyermekek tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását, munkahelyét, óvodájuk nevét,
- tudják, saját születési helyüket, idejüket,
- különbséget tudnak tenni az évszakok között, gyönyörködni tudnak szépségében,
- a gyermekek ismerik a környezetükben lévő intézményeket, szolgáltató üzleteket,
- ismerik a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, bogarakat,
- ismerik környezetük növényeit, s azok gondozását,
- gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában, ismerik a közlekedési eszközöket,

- ismerik a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak náluk azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.

V.7.1. Matematikai tapasztalatok

A matematikai nevelés célja:

A matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése, a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása. Az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatok megszerztetése, részképességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása. Eligazodás a gyakorlati életben, a tevékeny élet megkedveltetése.

A matematikai tapasztalatok akár a nyelv, áthatják az ember egész életét. Az óvodában minden szituációban, tevékenységben adottak a lehetőségek. A matematikai tapasztalatokat bármely tevékenységben bővíteni lehet: a szabályjátékokban, társasjátékokban, a térben, az élethelyzetekben, a környezet megismerésében, gondozási feladatok közben, terítésnél. A témák összefűzése, egymás mellé illesztése nem igényel szigorú és merev rendszert, de tudatos tervezést kíván. A tervezés a gyerekek sajátos fejlődéséhez igazodjon.

Az óvónő feladata, hogy ehhez a fejlődéshez az adott szituációban a gyerekek spontán módon vagy irányítottan szerezzenek matematikai tapasztalatokat. E tevékenységhez biztosítson a gyerekek számára megfelelő eszközöket, nyugodt légkört. Támaszkodjon a gyerekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire.

A fejlesztés tartalma:

3 - 4 éves korban

Nincs matematika-foglalkozás, de a mindennapi tevékenységek közben tapasztalatokat szereznek, megismerik környezetük alapvető tulajdonságait, relációit.

4 - 5 éves korban

1.) Tárgyak, személyek összehasonlítása szabadon és egy-egy kiemelt megszerzett tulajdonság szerint. Tárgyak, személyek szétválasztása saját szempont szerint, ismert tulajdonság szerint, megszerzett, ismert tulajdonság szerint, elrontott válogatás javítása. Tárgyak, személyek, halmazok sorba rendezése mennyiségi tulajdonságaik szerint. Sorba rendezés szubjektív rendezési szempontok szerint.

Tárgyak, személyek, halmazok összehasonlítása sorokban, egyszerű megállapítások igazságának eldöntése. Irányított összehasonlítások, kérdések szerint.

2.) A számfogalmak előkészítése

Mennyiségek összemérése: Tárgyak összemérése hosszúságuk, tömegük, őr-tartalmuk szerint. Ismerkedés az összemérés eszközeivel, módjával. A magasabb, alacsonyabb, hosszabb, rövidebb, nehezebb, könnyebb, több, kevesebb kifejezések tartalmának pontosabbá tétele: kiterjesztése a becsléssel el nem dönthető esetekre, összemérés segítségével.

Tapasztalatok gyűjtése az "ugyanolyan" kifejezésről.

Halmazok összemérése: Az elemek darabszáma szerint a csoport fejlettségétől függően nagyjából a 6-12-es számkörben gyakorolják a gyerekek, hogy melyik a több, melyik a kevesebb. A több - kevesebb fogalmának pontosabbá tétele a párosítás segítségével. Az

ugyanannyi szó értése és használata párosítás eredményeként. Az ugyanannyi érzékelését sokféle bontásban és alakban érzékeltetni.

Kis számok összkép alapján:

A kettő, a három, az egy és a semmi észlelése, felismerése, megnevezése megszámlálás nélkül, összkép alapján.

Megszámlálás, leszámlálás kb. 6 - 10-es körben, a gyerekek és a csoport fejlettségének megfelelően.

Hosszúság- és magasságmérés egységgel

3.) Tapasztalatok a geometria körében

Építések, alkotások szabadon és másolással.

Építőelemek, építmények összehasonlítása, szétválogatása különféle geometriai tulajdonságok alapján.

Tevékenységek tükörrel:

A gyerekek mozogjanak nagytükör előtt, mellett, figyeljék a tükörképük mozgását. Utánozzák egymás tükörképének mozgását. „Utca építése”.

Tájékozódás a térben, és egyszerű esetekben a síkban ábrázolt világban. Irányok egyeztetése és megkülönböztetése, követése mozgásokkal. Az alá, fölé, elé, mögé, mellé, közé, jobbra, balra, alatt, fölött, előtt, mögött, mellett, között kifejezések értése, értelmes használata. A kívül, belül, ki, be használata záródó vonallal körülvett "kiskertre" vonatkoztatva.

5 - 6 - 7 éves korban

1.) Tárgyak, személyek, halmazok összehasonlítása szabadon és egy-egy kiemelt, megnevezett vagy felismert tulajdonság szerint. Tárgyak, személyek, halmazok szétválogatása. A válogatás szempontjai bővüljenek újabb tulajdonságokkal is, pl. színek árnyalatai, tárgyak állása, élők és élettelenek stb.

Tárgyak, személyek, halmazok sorba rendezése, megszerzett mennyiségi tulajdonságok és elrendezett sorrendjében felismert "szabályosság" szerint. Sorozatok készítése mennyiségi tulajdonságok szerint. Összehasonlítások sorokban. Tárgyak, személyek, halmazok összehasonlítása szabadon: egyszerű megállapítások megfogalmazása, igazságuk eldöntése.

Változások felismerése, megmutatása, megnevezése.

Irányított összehasonlítások kérdések szerint, melyek vonatkoznak a hosszúságra, szélességre, vastagságra és bőségre, tömegre, űrtartalomra, területre, darabszámra. Használják a gyerekek az összehasonlításokhoz a megfelelő mellékneveket fokozott alakban.

2.) A számfogalom megalapozása

Mennyiségek összemérése:

Tárgyak összemérése, magasság, hosszúság, szélesség, vastagság, bőség szerint közvetlenül és zsineg vagy papírcsík közvetítésével; tömeg szerint, űrtartalom szerint; terület szerint. Az összemérés eredményeinek szóbeli kifejezése különbözőség és egyenlőség esetén. Annak a darabnak a megmutatása, amekkorával nagyobb az egyik mennyiség a másikinál. Ugyanolyanná, ugyanannyivá tevés. Halmazok összemérése, elemeik párosítása az egyén fejlettségétől függően nagyjából 15-ig, 20-ig.

A több, kevesebb és ugyanannyi fogalmának mélyítése párosítás segítségével. A több, kevesebb, ugyanannyi kapcsolatok függetlenedése a halmaz elemeinek különféle tulajdonságaitól, elrendezésükből. Ugyanannyi előállítás. Párosítás közvetítéssel is.

Sorba rendezett elemek helye a sorban; sorszámok. A sorszám változása a sorba rendezés szerint; első elem kijelölése; irány megválasztása természetes helyzetekben.

Mérések különböző egységekkel.

Hosszúság kirakása különböző egységekkel (pálcika, színes rúd)

Tömeg mérése kb. egyenlő tömegű tárgyakkal. Úrtartalom mérése.

Tapasztalják a gyerekek, hogy a nagyobb mennyiséget több egység teszi ki, a kisebbet pedig kevesebb. Szerezzenek élményt azzal is, hogy ha az egyik mennyiséget kisebb egységgel mérik, a másikat pedig nagyobbbal, akkor nem mindig igaz az előbbi összefüggés.

Tapasztalatok a darabszám változásairól (Műveletek előkészítése):

Darabszámmal kapcsolatos történetek eljátszása, kirakása tárgyakkal.

3.) Tapasztalatok a geometria körében

Építés szabadon, különféle elemekből: kettő - nyolc elemből álló építmények lemásolása.

Síkbeli építmények szabadon, mozaiklapokból.

Építés egy feltétel megadásával. Építőelemek és építmények összehasonlítása különféle geometriai tulajdonságok szerint.

Tevékenységek tükörrel, mozgások tükör előtt. Építések tükör előtt és mögött. Papírnírás tükörhajtással. Tükrös és nem tükrös alakzatok megkülönböztetése egymástól.

Tájékozódás a térben és a síkban ábrázolt világban:

Irányok azonosítása és megkülönböztetése, az alá, fölé, mellé, jobbra, balra, közé; alatt, fölött, mellett, jobboldalon, baloldalon, között kifejezés értéke és használata. Labirintusban való tájékozódás.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végén:

- megértik az óvónő matematika jellegű kérdéseit, saját gondolataikat elmondják,
- szívesen vállalkoznak felvetett vagy felismert problémák megoldására, sorba rendeznek,
- ismerik és használják az összehasonlítást kifejező szavakat,
- össze tudnak mérni két halmazt párosítással, tudnak tárgyakat számlálni legalább 10-ig,
- ismerik a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmát,
- másolással képesek megépíteni a mintával megegyező síkbeli és térbeli alakzatot,
- különféle geometriai tulajdonságok szerint térbeli és síkbeli alakzatot szétválogatnak,
- tudják, mi a tükörkép,
- értik és követni tudják az irányokat illetve helyeket kifejező névutókat.

V.8. Tevékenységekben megvalósuló tanulás

A tevékenység célja:

Elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, amely elsősorban játékba integrált tevékenységekben, cselekvésekben valósul meg. A képességek fejlődése, fejlesztése által, lehetővé válik az észlelték (látottak, hallottak, érzettek) felvétele, feldolgozása, összekapcsolása és megőrzése, a sorrendiség felismerése, a cselekvés sorának megtervezése, a jelek illetve szavak megértése.

Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját.

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás, spontán játékos tapasztalatszerzés, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre. Az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett párhuzamos tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretben valósul meg.

A tanulás az óvodáskorban akkor a leghatékonyabb, ha cselekvéssel társul és minél több érzékszervet aktivizálunk (babafürdetés). A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés, az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés, a gyakorlati problémamegoldás is a tanulás lehetséges formái az óvodában.

A gyermekek személyiségének kibontakoztatását személyre szabott, pozitív értékeléssel segítjük.

A játékba integrált tanulás azt jelenti, hogy az óvónő által kezdeményezett tevékenységek a játékidőben zajlanak úgy, hogy azt nem szakítja meg a rendrakás. Az ismeretek bővítésének keretét, formáját alapvetően a kötetlen érdeklődésre alapozott mikro csoportos foglalkozások adják.

A gyermekek a tevékenységek befejezése után igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékukhoz vagy újat kezdenek.

Az óvodáskor végéig a játék marad a gyerekek legfőbb tevékenysége, a munka és tanulás is megőrzi játékos jellegét.

A játéknak és a tanulásnak is a gyermek tevékenységi vágya, természetes kíváncsisága, az önállóságra törekvés szándéka az alapja, erre épül a játékba integrált tanulás.

A tanulás jelenléte a játékban:

- minél inkább belefeledkeznek a gyermek a játékba, annál inkább megindulnak benne a tanulást előidéző folyamatok,
- minél többféle játékban vesz részt a gyermek, annál többféle tanulási hatások érik,
- a folyamatos és rendszeres játék hatására kialakuló új szükségletek mind bonyolultabb játékhöz teremtik meg a belső pszichés feltételeket,
- a valamilyen területen elmaradt, valamilyen részfunkció fejlődési ütemében megkésett gyermekek a megfelelően összeállított játékkészlet segítségével behozhatják lemaradásukat.

A tanulás lehetséges formái:

- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása,
- spontán játékos tapasztalatszerzés,
- játékos, cselekvéses tanulás,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés,
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés,
- gyakorlati probléma megoldás.

V.9. Munka jellegű tevékenységek

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység, az önkiszolgálás, a segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, érték később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás. A gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát. Elősegíti a kapcsolatok színebbé, bensőségesebbé válását. A közösségért végzett munka során fejlődik felelősségérzetük, kötelességtudatuk és kitartásuk. A munka elvégzését külső szükség indokolja, de az óvodáskor végéig játékos jellegű marad. A munka jellegű tevékenységek a saját és mások elismerésére nevelés.

Feladata

A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése és feltételeinek biztosítása.

Nevelők tevékenysége minta értékű legyen a gyerekek számára. Értékelésünk mindig buzdító, megerősítő legyen azért, hogy a gyermekekben pozitív viszonyt alakítsunk ki a munka iránt.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermekhez mérten fejlesztő értékelést igényel. Nem kell mindenkit azonos szintre hozni, de differenciáltan kell értékelni.

A sajátos nevelési igényű gyermek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett, tudatos pedagógiai munka mellett érhető el, hogy a gyerekek elérjék fejlődésük maximumát.

A gyermekek munka jellegű tevékenységének sajátosságai:

- örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység,

- a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége és
- a közösségi kapcsolatok a kötelesség- és felelősségvállalás alakításának eszközei, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

A fejlesztés tartalma:

3 - 4 éves korban, az óvónőt figyelve, erejükhez mértén vesznek részt a rend fenntartásában, játékok elrakásában, a csoportszoba átrendezésében az élősarok növényeinek ápolásában, étkezésnél szolgálják ki magukat, ősszel pedig a falevelek összegyűjtésében segítenek. Apróbb feladatokat szívesen vállalnak, és elvégzik azt (pl. kanál- villa kiosztása, kenyér kínálása, seprű behozatala stb.).

4 - 5 éves korban a gyerekek az óvónő segítségével végzik a megbeszélte teendőket. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy mi magunk is példát mutassunk a gyerekeknek.

Alkalomszerű ismétlődő munka a játékok elrakása, a csoportszoba átrendezése, díszítése a foglalkozáson használt eszközök előkészítése, kiosztása, összeszedése. A gyerekek segítenek a szobanövények locsolásában, az élősarok ápolásában, szívesen gyűjtik, bővítik annak "kincseit". Tevékenyen részt vesznek az udvar gondozásában, az avar gyűjtésében, a fű összegereblyezésében, illatösvény, magas ágyás gondozásában. Irányításunkkal madáreleséget készítenek, és részt vesznek a madáretetésben. Apróbb megbízásokat szívesen vállalnak, kért eszközöket behozzák, kiviszik, üzenetet adnak át. Kisebb társaiknak szívesen segítenek.

Ősszel az összegyűjtött és a szülők által beadott zöldségféléből savanyúságot tesznek el, karácsonyra mézeskalácsot sütnek, tavasszal vitaminalátát készítenek.

Az 5-6-7 éves gyerekek közösségi kapcsolatát jól fejleszti a naposi munka (nem kötelező, vállalt feladat), amelyet önállóan végeznek. Ízlésesen, esztétikusan terítnek meg, étkezés után segítenek a poharak összeszedésében, az asztal letörlésében, a terítő összehajtogatásában. A gyakori dicséret, elismerés hatására szívesen vállalnak alkalomszerű munkákat. Segítenek a csoportszoba díszítésében, játékok tisztításában, javításában. Tevékenyen részt vesznek a vitamin, és gyümölcsaláták készítésében, főzőnapokon.

Segítenek a kicsiknek az öltözködésben, cipőhúzásban, ruhájuk rendbetételében. Az élősarok gondozásában nagyobb önállóságot biztosítunk. Gondozzák az illatösvény-, magas ágyás növényeit, segítenek a betakarításban, felhasználásban. Ők is ültetnek virágokat, magokat, azokat gondozzák, gyűjtnek terméseket, bogyókat stb. Ősszel segítenek a levél összegereblyezésében, télen járdák seprésében, nyáron a lenyírt fű összegereblyezésében. Gondoskodnak a madarokról. Ünnepekre apró ajándékokat, meglepetéseket készítenek a kisebbeknek és a felnőtteknek.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végén

- a gyerekek szeretnek közösen dolgozni,
- örülnek, ha kötelességüket teljesítik,
- önállóan, igényesen végzik a naposi munkát,
- szívesen vállalkoznak egyéni megbízás elvégzésére,
- szívesen közreműködnek növények, állatok gondozásában,
- örömmel segítenek a kisebbeknek,
- szeretnek meglepetést készíteni a kisebbeknek, szüleiknek az óvoda dolgozóinak.

V.10. Hagyományok, ünnepek

A közös tevékenység a gyerekek fejlődésének serkentője. A közös készülődés, tervezgetés, a holnap öröme távlatot jelenthet a gyerekek számára. Ünnepeinkkel, hagyományainkkal megerősítjük a gyermekekben az összetartozás érzését. Ügyelünk arra, hogy a közeli és messzibb távlatok jellege összefüggjön a gyerekek életkorával és a csoport sajátosságaival. Óvodánkban minden alkalmat megragadunk a hagyományok, ünnepek megélésére. Ünnepeink kiemelkednek a mindennapi életből. A gyerekek tevékeny várakozással részt vesznek az ünnepek előkészületeiben.

Az ünnep fényét emeli a feldíszített óvoda, a gyerekek és a felnőttek ünneplő ruhája, a meglepetések és a kölcsönös ajándékozás. Az ünnepekhez kapcsolódóan- mindig más, változatos témában, évente egyszer - rajzpályázatot írunk ki. Az ünnepek, hagyományok ünneplésének módját a mindenkor éves munkaterv tartalmazza.

Mihály napi vigadalom

A hagyomány ápolása mellett fő célja a rendezvénynek a közösséghez tartozás élményét megerősíteni.

Teréz nap

Névadónkra, Brunszvik Terézre emlékezünk, amikor minden év október 15-én a nagycsoportosok virágot visznek névadónk parkban elhelyezett szobrához. Koszorút helyezünk el az óvodánkban lévő fából faragott képmásához. Emlékére szépítjük óvodánkat, virághagymát, fát, bokrokat ültetünk, a megemlékezés módja évente változhat.

Márton nap

Beszélünk hagyományról a gyerekekkel. Megismertetjük a gyerekeket Márton legendájával. Kukoricát morzsolunk, lámpást készítünk. A csoportok vendégségbe mennek egymáshoz verselnek, énekelnek (lehetőség). Lámpás felvonuláson és a városi rendezvényen veszünk részt.

Az adventi időszak

Célja, felkészülés a karácsonyra. Fenyőfát nem állítunk, a rácsodálkozás örömét meghagyjuk otthonra. Adventi koszorút készítünk, mézes kalácsot sütünk. Ajándékot készítenek a gyerekek szülőknek. Meggyűjtjük az adventi gyertyákat. Ezen alkalmak megszervezésének módja alkalmanként változik.

Mikulás

A csoport készül a Mikulás várásra. Bábműsorral tesszük színesebbé a napot. A gyerekek a lehetőségek függvényében a Mikulástól veszik át az ajándékot, viszonzásul énekelnek, verselnek.

Karácsony

Az óvoda teljes közössége együtt ünnepel az aulában, mely a csoportban folytatódik énekléssel, verseléssel, ajándék bontás után játékkal.

Farsang

Egy-két héten keresztül készülnek a mulatságra a gyerekek. Énekelnek, táncolnak, megismerkednek a népszokással. A csoport óvodai élete során egy alkalommal kötelező a szülőkkel közös farsangi élmény megélése.

Március 15.

Az ünnepre csoportonként készülünk. Kokárdát tűzünk az ünneplő ruhánkra. Közösen kivonulunk az Emlékezés terére (jó idő esetén nagycsoportosoknak kötelező), ahol elhelyezzük a gyerekek által készített zászlókat, s virágokat. Keressük az ünneplés színesítésének lehetőségét.

Húsvét

Tojást festünk, locsolkodunk. Ismerkedünk a húsvét hagyományával.

Anyák-, apák napja

A korcsoport életkori sajátosságának megfelelő ajándékot készítünk az anyukáknak és felköszöntjük Őket. Az apák napjára közös tevékenységekkel, játékkal készülünk. A köszöntés kötetlenebb formát preferáljuk: pl: ébreszthetjük a gyerekeket, akik utána megvendégelik anyukájukat vagy apukájukat; közös játszódélutánon vehetnek részt az intézményben vagy azon kívül; közösen kirándulhatnak

Évzáró

A nagycsoportos óvodások évzáró műsor keretében búcsúznak az óvodától. Az évzárón a család vesz részt, ilyenkor a gyerekek ízelítőt adnak az év során tanultakból. A kisebb csoportok a délelőtt folyamán búcsúztatják az iskolába menőket.

Családi nap (egyben gyereknapi)

Csoportonként, nevelési év végén a szülők és a gyerekek közös játszó délutánon vesznek részt az óvodában, vagy az óvodán kívül.

Következő hagyományainkkal az óvodásainknak legalább egyszer kell találkozni az óvodás éveik alatt, hogy mikor, az az óvodapedagógus kompetenciája.

Tök jó nap, tök jó hét

Ezen a napon, héten minden a tök jegyében telik el. Sütőtök illata lengi be az óvodát, dísztökök díszelnek a csoportokban.

Mackókiállítás

Izgatottan figyeljük, milyen időt jósol a medve február 2-án. Kiállítást rendezünk a hozott mackókból.

A természet ünnepeiről megemlékezünk intézményünkben. A négy jeles ünnepből évente egy intézményi, a többi csoport szinten kerül megrendezésre. A megemlékezést változatos módon szervezzük meg.

Állatok Világnapja

Óvodásaink korcsoportjuknak megfelelően kiránduláson vehetnek részt. A kisebbek közelebbre, a nagyobbak távolabbra indulhatnak.

Víz világnapja

A csoportok korosztályuknak megfelelő játékokat játszanak, kísérleteket végeznek.

Föld napja

A szülők által felajánlott virágokat, bokrokat, fákat ültetjük el közösen, ezzel is szépítve óvodánkat.

Madarak, fák napja

Megfigyeljük a környezetünkben lévő fákat, madarakat. Megismerjük színüket, hangjukat.

VI. A szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása, tehetséggondozás

A pedagógus alapvető feladata, hogy nevelő tevékenysége során figyelembe vegye a gyermek:

- egyéni képességeit, fejlettségi szintjét,
- fejlődésének ütemét,
- szociokulturális helyzetét,
- segítse a gyermek képességének, tehetségének kibontakoztatását,
- segítse a bármilyen oknál fogva hátrányos helyzetben lévő gyermek felzárkóztatását a társaihoz.

A nevelés célja:

A gyermek egyéni fejlettségéhez, képességeihez tervezett egyéni, differenciált fejlesztés.

Hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása:

A gyermekek egy része hátrányos családi környezetből érkezik hozzánk. Az óvónő feladata, hogy a szociális hátránnyal érkező, szociálisan lassan fejlődő, nehezen beilleszkedő gyermekek neveléséhez megtalálja a megfelelő módszereket. Ezeknek a gyerekeknek időt kell adni a hosszú, sokszori ismétlődéseket tartalmazó folyamatokban, személyes óvónő-gyermek kapcsolatokban, sok-sok szociális mintával, megismerő beszélgetéssel, együttműködéssel.

Pedagógiai eszközökkel törekszünk ellensúlyozni az otthonról hozott káros hatásokat, próbáljuk azokat elhárítani, tompítani.

A hátrányokkal küzdő gyermekek együttműködési készsége elsősorban a cselekvésben, manuális szinten, tevékenységekben fejleszhető, s csak később válnak képessé intellektuális együttműködésre, s akkor is főleg a játékos tanulási helyzetekben.

A kiemelkedő képességű gyermekek tehetséggondozása:

- A tehetség gondozás célja:
- Fejlesszük a tehetséges gyerek erős oldalát. Segítenünk kell, hogy a gyerek ne csak ismeretek halmazát gyűjtse össze, hanem ezeket tudja elmélyíteni, és a gyakorlatban is használni.
- Erősítsük a gyermek tehetségével összefüggő gyenge területeit. Mindenképpen olyan hiányosságokat kell a „gyenge” oldalon értenünk, amelyek a tehetség fejlődését megnehezítik, vagy éppenséggel megakadályozzák.

- Olyan légkört alakítsunk ki a gyerek körül, amely őt elfogadja, személyiségének fejlődését segíti. olyan helyzetek megteremtése, amelyekben egy-egy gyermek megoszthatja a többiekkel érdeklődését.
- Teremtjük meg a pihenés, a relaxáció, az elvonulás lehetőségét.

A hátrányos helyzetű gyermekek érdekében együttműködünk a családsegítő szolgálat munkatársaival és a védőnőkkel. Az óvoda jelzőrendszerként működik.

VII. Gyermekvédelmi munka az óvodában

Az óvodai gyermekvédelem jelentősége:

Az óvoda a problémamegelőző gyermekvédelem egyik legfontosabb „jelző intézménye”, ahol a gyermekek a nap jelentős részét töltik, így megfigyelhetők, elérhetők, befolyásolhatók. Családjukkal, környezetükkel a kapcsolat folyamatos.

A nevelési-oktatási intézmény ellátja a gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat:

- felderíti a gyermekek és tanulók fejlődését veszélyeztető okokat,
- pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére, illetőleg ellensúlyozására,
- szükség esetén a gyermek, tanuló érdekében intézkedést kezdeményez.

Alapfeltétele, hogy a pedagógus ismerje

- a gyermek személyiségét,
- családi hátterét,
- környezetét,
- baráti és kortársi kapcsolatait.

Pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére, illetve ellensúlyozására.

Megoldási lehetőségek:

- többszöri családlátogatás, nevelési segítség, illetve tanácsadás,
- szülők figyelmének felhívása a gyermek fejlődésére,
- fejlesztő, felzárkóztató foglalkozás,
- a gyermek nevelési tanácsadóba irányítása,
- javaslat egészségügyi ellátás igénybevételére,
- javaslat a szociális támogatás iránti kérelemre.

A gyermekek felvétele után az óvónők felmérik a gyermekek családi körülményeit, majd tapasztalataikat rögzítik. Csoportjukra vonatkozóan kitöltik a gyermekvédelmi felelős által összeállított adatlapot, amelynek gyermekvédelemmel kapcsolatos tartalmát megbeszélik a gyermekvédelmi felelőssel. Mindezek alapján szükség esetén felvesszük a kapcsolatot a családsegítő szolgálattal, illetve a védőnői szolgálattal.

A hátrányos helyzetű, veszélyeztetett helyzetű, illetve nehéz körülmények között élő gyermekek érdekében folyamatos kapcsolatot tart az óvónő a gyermekvédelmi felelősön keresztül a családsegítő szolgálattal.

A gyermekvédelmi felelős részt vesz a családsegítő szolgálat által rendszeresen szervezett esetmegbeszéléseken, amelyek sokat segítenek abban, hogy a gyermekvédelmi munka folyamatossága, átláthatósága minél szélesebb körű legyen.

VIII. A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként, a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai munkához, az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget, a gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá érik, a rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre,
2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek eredményes iskolai munkához,
  - a.) A testileg egészséges gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz, megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás, teste arányosan fejlett, teherbíró, mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes, mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes,
  - b.) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre, tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez, érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciálódásnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.
3. A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél
  - a.) az önkéntelen emlékezeti bevézés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevézés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama, a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
  - b.) megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
  - c.) a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van,
4. Az egészségesen fejlődő gyermeknél
  - a.) érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél, gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek) végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,

- b.) elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről, tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat, ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait, ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét, felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek, elemi mennyiségi ismeretei vannak.
5. Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is érette válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival,
6. A szociálisan érett gyermek:
- a.) egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
  - b.) feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg, kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.
7. A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.
8. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettség.
9. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

IX. Szakmai dokumentáció, program felülvizsgálata

Szakmai dokumentumaink

Dokumentáció megnevezése	időtartama	felelős	ellenőrzés
Alapító okirat		Fenntartó	
SZMSZ - Házirend		Igazgató	Folyamatos
Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja	Hosszú távú		
Pedagógiai Program	Hosszú távú	Igazgató	4 évenként
Vezetői Pályázat	5 év	Igazgató	
Munkatervek - Gyermekvédelmi tevékenység éves terve, - Belső önértékelési csoport éves terve, - Munkaközösségek éves terve	1 év	Igazgató Gyermekvédelmi felelős Munkaközösség vezető Tehetségműhely vezető	
Pedagógus-továbbképzési intézményi program	1 év	Igazgató, Szakmai vezető helyettes	
Felvételi és előjegyzési napló	1 év	Igazgató	Éves munkaterv szerint
Csoportok dokumentációi: - Felvételi és mulasztási napló, - Csoportnapló, - Gyermekek fejlődésének nyomon követése	1 év	Csoportos óvónők	Éves munkaterv szerint

A program ellenőrzésében, módosításában - az igazgató irányításával valamennyi óvónő részt vesz. A program ellenőrzését, felülvizsgálatát 4 évente tervezzük.

Programbeválas felülvizsgálatát a következők szerint terveztük:

- Törvényi előírásoknak megfelelés
- Gyermek megbecsülése, tiszteletben tartása, másság elfogadása megvalósul-e,
- A gyermekekről megfelelő ismereteket szereznek-e az óvodapedagógusok mielőtt a gyermekek bekerülnek az óvodába,
- Elvárhatóan történik-e a befogadás,
- Megfelelő időt tudnak-e biztosítani a napirend alapján a szabadjátékra,
- Tudják-e alkalmazni a játékba integrált tanulást,
- Kellő időt tudunk-e biztosítani a program alapján a mozgásra és a szabad levegőn történő tevékenységre,
- Megvalósul-e a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása, a tehetséges gyermekek fejlesztése.

X. Legitimációs rendelkezések

Véleményét nyilvánította: Szülői Munkaközösség

Elfogadta: Nevelőtestület 2025. augusztus 29-én a nyitó értekezleten

Jóváhagyta: fenntartó

XI. Érvényességi nyilatkozat

A felülvizsgált és módosított nevelési program érvényességi ideje: a következő módosítás és felülvizsgálat idejéig.

A nevelőtestület határozata alapján: folyamatos, felülvizsgálata és módosítása a törvényeknek megfelelően történik.

A Brunszvik Teréz Óvoda Pedagógiai programjának nyilvánosságai: vezetői iroda, honlap

A program előírásai nyilvánosak, azt minden érintettnek meg kell ismernie.

XII. Felhasznált irodalom

1. 77/2025 (IV.15.) Kormány rendelet Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet, valamint egyes köznevelési tárgyú kormányrendeletek módosításáról
2. Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének irányelvei
3. Brunszvik Teréz Óvoda Pedagógiai Programja 2023